

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Toimintakertomus 2020

Sisältö:

Toimialajohtajan katsaus: Mitä tapahtuu, kun ei tapahdu?, s 4

Kaupunkistrategian toteuttaminen toimialalla, s. 5

- Maailman toimivin kaupunki
- Kestävän kasvun turvaaminen on kaupungin keskeisin tehtävä
- Uudistuvat palvelut
- Vastuullinen taloudenpito hyvinvoivan kaupungin perusta

Strategisten kärkihankkeiden toteuttaminen toimialalla, s. 7

- Liikkumisohjelma
- Mukana-ohjelma
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinointi ja johtamisrakenne
- Merellinen strategia

Sitovien tavoitteiden toteutuminen, s. 10

Ympäristötavoitteet ja -toimet, s. 12

Koronapandemia mullisti toiminnan ja masinoi tukitoimia, s. 13

Palvelutoiminnan sopeuttaminen onnistui muuttuneessa tilanteessa, s. 14

- Kirjaston digitaalisia palveluja hyödynnettiin ahkerasti
- Korona kuritti kulttuurin kenttää – kulttuurikeskuksissa silti yli 1 200 tapahtumaa
- Ulkoliikunta nousi suursuosioon - ulkoilualueiden ja uimarantojen kävijämäärät huippulukemissa
- Nuorisotyössä vastattiin nopeasti poikkeusolojen tuomiin haasteisiin
- Toimialan palvelut ja tarjonta näkyivät niin perinteisessä kuin sosiaalisessa mediassakin

Tapahtui taustalla, s. 32

- Hallinnon organisaatiouudistus valmistui
- Henkilöstöhallinto
- Sisäistä viestintää kehitettiin monin keinoin
- Uusi tiedonhallintamalli ja asiakirjajulkisuuskuvaus laadittiin
- Hankintastrategia uudistettiin
- Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa parannettiin monin tavoin

Talouskatsaus - tulos oli vuoden 2020 haasteisiin nähden hyvä, s. 34

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ja sen jaostojen toiminta, s. 37

Toiminta-ajatus

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen ja tukee Helsingin elinvoimaisuutta. Toimiala vastaa kirjastoaineistosta, museo- ja taidemuseokokoelmista ja kulttuuriperinnön ylläpitämisestä. Toimiala huolehtii kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyvistä viranomaistehtävistä. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toimii kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisuudessa.

Arvot

Osallisuus, vaikuttavuus, yhdenvertaisuus

Organisaatio

Toimialajohtajan katsaus

Mitä tapahtuu, kun ei tapahdu?

Meistä suurin osa asuu kaupungissa tai on muuttanut kaupunkiin siksi, että kaupungit tarjoavat mahdollisuuksia vapauteen, kokemuksiin ja elämyksiin. Kaupunkien voima tulee siitä, että voimme valita tapamme olla, asua, työskennellä, rakastaa, juhlia tai hengata. Koronapandemia pysäytti monet niistä asioista, joiden vuoksi rakastamme Helsinkiä. Koronapandemian erottaa monista aiemmista kriiseistä se, että kohtaaminen ja kosketus muuttuivat hetkessä vaarallisiksi. Korona eristi ja eristää yhä meitä toisistamme ja saa kokea, että olemme yksin. Pandemian aikana emme voi normaalilla tavoilla irrottautua huolista konsertissa tai hakea ystävästämme turvaa.

Pandemia tuottaa taloudellista, terveydellistä ja sosiaalista tuhoa. Se ei myöskään ole kohdellut meitä tasapuolisesti. Järjestöt, taiteilijat, urheilijat, nuoret ja ikääntyneet kantavat kohtuuttoman hinnan kriisistä. Osassa perheitä korona-aika on lisännyt hyvinvointia ja rauhallista yhdessäoloa. Mutta niille, joilla koti ei ollut turvallinen paikka ennen koronaa, ei se ole sitä myöskään pandemian aikana.

Olemme olleet täysin uuden ja pelottavan edessä. Kriisi iski salamannopeasti ja on jatkunut pidempään kuin kukaan olisi voinut kuvitella.

Yksi toivon kertomus on kuitenkin kantanut läpi vaikeiden aikojen: työhönsä ja kuntalaisten hyvinvointiin sitoutuneet kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan työntekijät. Kertomuksia venymisestä, joustavuudesta ja avun tarjoamisesta on tuhansia. Muusikot ajoivat soittoharjoittelun välissä skootterilla kauppakasseja. Viestinnässä tehtiin tiedotetta, teippausta ja kylttiä toisen jälkeen. Nuorisotyöntekijät opettelivat verkkotapahtumien järjestämistä ja kaduilla tehtävää työtä. Kirjastovirkailijat ja ääni- ja valosuunnittelijat soittivat tartunnanjäljityspuheluita, jotta viruksen leviämistä pystyttiin hidastamaan. Kurssuja ja opastuksia siirrettiin verkkoon. Tuottajat rakensivat viikoissa etävapun. Toimialan työntekijät opettelivat etänä täysin uuden järjestelmän ja soittivat tai vastasivat 67 902 puhelua ja toimittivat 3 662 ruokakassia koteihinsa eristetyille ikääntyneille yhdessä seurakuntien työntekijöiden kanssa. Liikunnanohjaajat vetivät televisiojumppia sadoilletuhansille ihmisille. Avustusvalmistelijat käsittelivät moninkertaisen määrän hakemuksia ja järjestelivät seurojen vuorot uusiksi kerta toisensa jälkeen. Liikuntapaikanhoitajat ottivat käyttöön verkkomaksamisen ja -varaamisen ja hoitivat ladut ennätysmäärälle hiihtäjiä huippukuntoon.

Kriisi on tehnyt näkyväksi, mikä on julkisen työn merkitys. Tunnen suurta nöyryyttä sen edessä, miten 1 800 kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan työntekijää osoittivat täysin ennakkoimattomassa tilanteessa, että ei ole sattumaa, että he ovat juuri näissä töissä. Kun ei voitu tehdä tutulla tavalla, tehtiin toisella tavalla. Autettiin, neuvottiin ja tsempattiin. Yhtenä Helsinkinä - kaikkien hyväksi.

Kaupunkistrategian toteuttaminen toimialalla

Maailman toimivin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan työn tavoitteena on kytkeä osallisuus ja yhdenvertaisuus läpäisevästi kaikkeen sen toiminnan ja palveluiden toteuttamiseen ja kehittämiseen. Toimialan osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tavoitteet ja toimenpiteet määriteltiin osana talousarviota ja toimintasuunnitelmaa, sekä huomioitiin toimialan sitovissa toiminnallisissa tavoitteissa. Työtä osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtiin paljon, esim. Nuorten Ruuti-vaikuttamiskokonaisuutta kehitettiin yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä Kanslian OmaStadi-osallistuvan budjetoinnin rakennetta hyödyntäen.

Vapaaehtoistoiminnan koordinointi keskitettiin toukokuusta 2018 alkaen kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle. Toiminnan keskittäminen on vahvistanut yhteisiä käytäntöjä ja kehittämistyötä. Tärkeänä kehittämiskokonaisuutena on ollut ulkoisen ja sisäisen viestinnän monipuolistaminen sekä vapaaehtoistoiminnan ohjausosaamisen vahvistaminen. Syksyllä 2020 julkaistiin verkkosivusto, joka kokoaa kaikkien Helsingin kaupungin toimialojen vapaaehtoistoiminnan helposti löydettäväksi. Verkkosivusto madaltaa kynnystä toimintaan osallistumiseen. Vuodenvaihteessa 2019–2020 vapaaehtoistoimintaan osallistuneille suunnatun kyselyn mukaan yli 90 prosenttia vastaajista koki, että vapaaehtoistehtävät ovat mielekkäitä. Yli 60 prosenttia suosittelisi Helsingin vapaaehtoistoimintaan osallistumista.

Strategian mukaan asiakastyytyväisyys on kaupungin onnistumisen tärkein mittari. Vuoden aikana kehitettiin asiakastiedon hyödyntämistä monipuolisesti, esimerkiksi perustettiin palvelukokonaisuuksien omat asiakastiedon kehittäjäryhmät.

Asiakaskokemusta seurattiin ja parannettiin pikapalautteen avulla. Poikkeuksellinen vuosi rajoitti NPS-indeksin mittaamista, koska toimipaikat olivat kokonaan kiinni tai auki rajoitustasi. Suosittelemisindeksin arvo yhdeksän ensimmäisen kuukauden ajalta oli 43, joka oli poikkeuksellisen korkea.

Helsinkiäisten tyytyväisyys kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluihin 2020

Kaupunginkanslia toteutti heinäkuussa 2020 ”Maailman toimivin kaupunki –laaduntarkkailuhankkeen”. Neljätoista nuorta laaduntarkkailijaa kiersi arvioimassa lähes 200 toimipisteessä ja yksittäisiä arviointeja tehtiin yhteensä 465. Arvioinnin lisäksi haastateltiin henkilö-kuntaa ja asiakkaita. Tulokset käsiteltiin palvelukokonaisuuksissa ja niiden pohjalta tehtiin kehittämistoimenpiteitä.

Kesän 2020 aikana käynnistettiin toimialan yhteisten tapahtumien pilottimalli, jonka avulla tuotettiin yhteisiä tapahtuma- ja loma-aikojen toimintoja. Koronarajoitusten vuoksi vappua vietettiin etänä ja ”Kaikkien aikojen etävapun” viettoon tuotettiin virtuaalista sisältöä. Helsinki-kanavan rakennetta ja visuaalista ilmettä kehitettiin vapun ja muiden tapahtumien virtuaalisisältöjä varten. Marraskuussa Kaamos-yllätyksiä-tapahtumakokonaisuus tarjosi kaupunkilaisille iloa ja valoa. Kaamos-yllätyksiä-tapahtumat koottiin uudelle tapahtumat.hel.fi-sivustolle

Kestävän kasvun turvaaminen on kaupungin keskeisin tehtävä

Varaamo-palvelua kehitettiin yhdessä kaupunkitason digitalisaatio-ohjelman kärkihankkeena olleen tila- ja resurssivaraushankkeen kanssa. Samalla toimiala osallistui kaupunkitasoisen tilavarauspalvelun hallintamallin rakentamiseen. Tilojen käyttöä tehostettiin tekemällä tilat helposti varattaviksi asukkaiden ja järjestöjen käyttöön. Tilojen verkkovaraamista ja -maksamista pilotoitiin liikuntapalvelujen tiloissa, kahdeksassa mökissä ja kahdeksalta toista tenniskentällä. Tilojen varaaminen keskitettiin Varaamo.hel.fi:hin, jossa tilat varattiin ja maksettiin suoraan ilman erillistä käsittelyprosessia. Prosessin uudistaminen tehosti tilojen käyttöä, tulojen keräämistä ja paransi käyttäjätyytyväisyyttä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhteistyössä tuotettu Harrastuspassi otettiin käyttöön. Harrastuspassi on yläkouluikäisille suunnattu mobiilisovellus, johon kunnat, yritykset, säätiöt ja yhdistykset voivat ladata maksuttomia ja maksullisia harrastuksia, harrastusten kokeilukertoja, pääsylippuja tai muita etuuksia. Harrastuspassin tavoitteena on lisätä nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kokeilla erilaisia harrastuksia ja löytää itselleen sopiva harrastus.

Toimiala käynnisti yhdessä laajan kumppaniverkoston kanssa Kulttuurin kummilapset -hankkeen, jonka myötä jokainen syntyvä helsinkiläislapsi ja hänen perheensä saa seitsemän vuoden pitkäjänteisen kosketuksen johonkin taiteen tai kulttuurin alaan. Vuonna 2020 teemana oli musiikki ja kulttuurikummina toimi Helsingin kaupunginorkesteri.

Uudistuvat palvelut

Vuoden 2020 syksyllä julkistettiin Helsingin taide- ja kulttuurivisio 2030, jota oli valmistelemassa monialainen taiteen ja kulttuurin ammattilaisten ryhmä puheenjohtajanaan kaupunginorkesterin intendentti. Työryhmä kuuli valmistelun aikana laajasti asiantuntijoita ja kaupunkilaisia. Vision tavoitteena on vahvistaa Helsingin asemaa omaleimaisena ja kansainvälisesti kiinnostavana taide- ja kulttuurikaupunkina.

Toimialan palvelukokonaisuudet tuottavat konkreettiset kuvaukset palvelujen tuottamisen strategiasta ennen valtuustokauden loppua. Strategiassa määritellään, mitä palveluja kaupunki tuottaa itse, mitä se tavoittelee avustustoiminnallaan, missä palveluissa se tekee yhteistyötä ja mitkä palvelut se rajaa oman toimintansa ulkopuolelle.

Digitalisaatio-ohjelman pääviestinä oli palvelujen parantaminen. Digitalisaatio-ohjelmalla toteutettiin pääosin uudistuksia, jotka näkyvät heti asiakkaiden nopeampana ja helpompana palvelukokemuksena. Vuonna 2020 keskityttiin erityisesti liikunnan järjestelmien ja tilanvarauskokonaisuuden kehittämiseen. Lisäksi toimiala teki merkittävän investoinnin henkilöstön osaamiseen ja innostamiseen uusien työtapojen käyttöönotossa. Tietoperusteista päätöksentekoa ja analyyttikkamenetelmiä kehitettiin. Palvelujen sopeutumista koronatilanteeseen tuettiin digitaalisilla kokeiluilla: kaupungin taidemuseossa (HAM) sekä liikuntapalveluissa pilotoitiin ennakkomaksamista ja -varaamista kesän ja syksyn aikana.

Toimialan palveluiden löydettävyyttä kehitetään osana digitalisaatio-ohjelmaa. Loppuvuodesta julkaistiinkin uusi Tapahtumat.hel.fi -verkkosivusto, joka tarjoaa helposti käytettävän tapahtumien haun, josta käyttäjä voi hakea sisältöjä ja itseä kiinnostavia tapahtumia esimerkiksi ajan, paikan tai tapahtumakategorian mukaan. Kaikissa uusissa digitaalisissa palveluissa kiinnitetään huomiota monikielisyyteen, minkä vuoksi uusikin sivusto on käytettävissä suomen, ruotsin ja englannin kielillä.

Vastuullinen taloudenpito hyvinvoivan kaupungin perusta

Luotettavan vertailutiedon saaminen toimialan palvelutuotannon kustannuksista verrattuna kuuteen suurimpaan kaupunkiin on yhä puutteellista, koska palvelut tuotetaan kaupungeissa hyvin erilaisilla malleilla. Toimiala tiivistä yhteistyötä kuuden suurimman kaupungin kanssa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelutuotannon kustannusvertailun laadun parantamiseksi.

Toimialan hinnoittelussa varmistetaan saavutettavuus. Hinnoittelulla kasvatetaan tilojen ja palvelujen käyttöä sekä tuetaan strategisten tavoitteiden toteutumista. Hinnastotyön kehittämistä jatkettiin tarkentamalla hinnoitteluun liittyviä periaatteita sekä hinnoittelun harmonisointia.

Toimialan taloushallinnon toimintaa ja työvälineitä kehitettiin edelleen. Talouden seuranta ja raportointia tarkennettiin ja kehitettiin ottamalla käyttöön ennuste- ja kuukausiraportoinnin tueksi PowerBi-raportointityökalu käyttöön. Talouden tuen prosesseja selkeytettiin ja kehitettiin.

Toimitilaratkaisun toinen vaihe valmistui vuoden 2020 aikana. Toimialan hallinto sekä pääosa palvelukokonaisuuksien johdosta ja asiantuntijoista muuttivat yhteiseen tilaan Vallilassa sijaitsevaan Fredriksbergiin, mikä tehosti merkittävästi tilankäyttöä. Koronapandemian vuoksi toimitiloissa työskennelleet työntekijät siirtyivät etätööhön ja hyvin pian havaittiin, että etätö on tullut jäädäkseen. Tästä johtuen Fredriksbergin toimitilaa tulee käyttämään toimialan työntekijöiden lisäksi myös nuorisopalvelut nuorten kohtaamispaikkana.

Strategisten kärkihankkeiden toteuttaminen toimialalla

Liikkumisohjelma

Liikkumisohjelma on yksi kaupunkistrategian kärkihankkeista, ja sen 60 toimenpidettä edistyivät koronatilanteesta huolimatta hyvin. Kaikki kaupungin neljä toimialaa lisäsivät kaupunkilaisten ja henkilöstön liikkumismahdollisuuksia.

Pienten lasten liikkumiseen panostettiin, ja liikkumisen hyödyistä ja mahdollisuuksista viestittiin katukuvassa, neuvoloissa, päiväkodeissa, kouluissa, leikkipuistoissa ja kulttuurin ja

vapaa-ajan palveluissa. Perhehulinat-toimintaa laajennettiin eri puolille Helsinkiä, varhaiskasvatushenkilöstöä koulutettiin ja päiväkotien liikuntavälineitä ja varusteita parannettiin mm. Urhus-säätiön 50 000 euron lahjoituksella. Lähes kaikki Helsingin varhaiskasvatusyksiköt liittyivät kansalliseen Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan.

Kymmenen koulupiikan liikuntavälineistöä parannettiin ja koululaisten Anna arjen liikuttaa -kampanjaa jalkautettiin vanhempainilloissa, kouluterveystarkastuksissa ja harrastustoiminnassa. Lähes 80 prosenttia 5. ja 8. -luokkalaisista toteutti fyysisen toimintakyvyn mitaukset, ja liikunnanohjaajien toteuttamaa yksilöllistä matalan kynnyksen neuvontaa yläkouluikäisille nuorille laajennettiin yli 20 kouluun. Helsingin harrastamisen mallin valmistelu käynnistyi ja yläkoululaisille valmistui jo aiemmin mainittu digitaalinen Harrastuspassi.

Helsinki valittiin Suomen Aktiivisimmaksi Työpaikaksi 2020. Voiton toi monipuolinen ja laadukas henkilöstöliikunnan tarjonta, työterveyshuollon aktiivinen mukanaolo sekä innovatiiviset uudet avaukset liikkumiseen ja istumisen vähentämiseen. Kaupunki toteutti yrityksille innovaatiohaasteen. Kokeiluiden testaukseen osallistui yli 1 000 työntekijää. Liikkuvin työpaikka -kilpailussa liikkui yli 1 600 työntekijää. Kunta10-tutkimus osoitti henkilöstön liikkumisen lisääntyneen.

Ikäihmisten Jumppahetket toteutettiin kaupungin ja Ylen yhteistyönä ja ne alkoivat pyöriä koronakevällä TV2-kanavan aamuissa. Parhaimmillaan jummat ovat keränneet viikkotasolla lähes 300 000 katsojaa.

Yli 70 prosenttia kotihoidon asiakkaista solmi liikkumissopimuksen. Helsinki-avun kautta ikäihmisille toimitettiin kotivoimisteluohteet, Helsinki-kanavalle tuotettiin liikuntaharjoitteita ja liikunnanohjaajat toteuttivat parvekejumppia taloyhtiöiden pihalla. Kansallinen ikäihmisten liikkumistutkimus toteutettiin kotona-asuville ikäihmisille.

Liikkumishankkeen seuranta-alusta Liikkumisvahti, julkistettiin. Kaupungin terveysasemilla käynnistyi Liikettä terveydeksi –projekti, joka kannustaa kaupunkilaisia liikkumaan enemmän eri keinoin. Pyöräilyn talvihoitoa laajennettiin kymmenellä kilometrillä, pyöräpysäköintipaikkoja lisättiin ja uusi Pyöräliikenteen kehittämissuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa. Kävelyn osuus kaupungin sisäisistä matkoista nousi historiallisen korkealle tasolle: yli puolet kaikista matkoista tehtiin kävellen.

Mukana-ohjelma

Enemmän yhdessä -hanke on yksi Helsingin kaupungin eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahankkeen toimenpidekokonaisuuden osa. Tavoitteena on kehittää Kannelmäen ja Malminkartanon alueelle harrastustoimintaa tukeva rakenne- ja yhteistoimintamalli, jolla lasten, nuorten sekä perheiden elämänlaatua parannetaan ja syrjäytymistä ehkäistään. Harrastustoiminnan kautta on vahvistettu yhteisöllisyyttä, luotu uusia yhteistyöverkostoja ja vähennetty lasten ja nuorten yksinäisyyttä.

Hankkeen keskeisimmät toimintamallit ovat:

- Alueellisen harrastustoimintaverkoston perustaminen
- Harrastushallin perustaminen
- Harrastustoiminnan käynnistäminen kouluissa
- Erityisen tuen tarpeessa olevien harrastusryhmien käynnistäminen
- Perheiden harrastuskulttuurin vahvistaminen

Alueellisessa harrastustoimintaverkostossa on edistetty harrastustoimijoiden yhteistyötä ja tuotu harrastustoimintaa enemmän lasten, nuorten ja perheiden saataville. Hienona onnistumisena voidaan pitää harrastushallin tilan löytämistä ja toiminnan suunnittelun käynnistämistä yhteistyössä nuorten, asukkaiden ja harrastusten tuottajien kanssa. Koulujen mukaan saaminen on ollut ratkaisevassa asemassa lasten ja nuorten harrastusten lisääntymisessä alueella. Hanke on toteuttanut koulujen iltapäivään harrastustoimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa harrastuskarusellin muodossa. Kouluissa on toiminut myös erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille kohdennettuja harrastusryhmiä.

Tavoitelukuina on ollut 20 tuntia iltapäivätoimintaa viikossa, 100 nuorta ja 20 perhettä mukana toiminnassa. Hanke on onnistunut ylittämään tavoitteet nuorten osalta, mutta perheiden tavoittamisessa ei onnistuttu. Tämä onkin ollut hankkeen suurimpia haasteita: kuinka löytää ja innostaa perheet mukaan toimintaan. Lukuisista yrityksistä huolimatta tässä ei kuitenkaan edetty vuoden 2020 aikana.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinointi ja johtamisrakenne

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on lainsäädäntöön kirjattu. Tavoitteena on lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä ja vahvistaa osallisuutta sekä vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja.

Toimialalla on vuonna 2020 ollut vahva panostus Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä; sen johtamisessa, toimenpiteiden asettamisessa ja toiminnassa. Elokuussa 2020 Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän puheenjohtajana kaksivuotiskauden aloitti toimialajohtaja Tommi Laitio. Ohjausryhmän jäseninä ovat myös nuorisoasiainjohtaja, liikuntajohtaja ja kulttuurijohtaja. Lisäksi Stadin HYTE:n (Helsingin hyvinvoinnin- ja terveyden edistäminen) sihteeristössä toimii kehittämissiantuntija. Teemaverkostoissa on toimialalta vahva edustus, kuten KulttuuriHYTE -verkosto, jonka puheenjohtajana on kulttuurijohtaja.

Stadin HYTE -ohjausryhmä päättää valtuustokausittaisista Helsingin hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen painopisteistä, joita ohjataan hyvinvointisuunnitelman avulla. Helsingin läisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kehittymisestä ja niihin vaikuttavista toimenpiteistä raportoidaan hyvinvointikertomuksessa.

Vuonna 2020 ohjausryhmä päätti kahdesta kaupunkiyhteisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteesta vuodelle 2021. Ne kirjattiin kaikkien toimialojen ja kanslian talousarvioesityksiin ja toimintasuunnitelmiin ja ovat lasten ja nuorten harrastamisen mahdollisuuksien parantaminen ja ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn vahvistaminen parantamalla mahdollisuuksia liikkumiseen ja liikkeelle lähtöön.

Vuoden aikana saatiin kuntoon ehkäisevän päihdetyön rakenteet. Liikkumisohjelma on edistänyt arkiliikuntaa, lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja sekä palveluketjuja. Nuorten osallisuus on vahvistunut. Ikääntyville suunnattua viestintää ja digitukipalveluja kehitettiin.

Koronapandemian vuoksi useat keväälle suunnitellut työt siirtyivät, vaikka ohjausryhmä koontui aikataulussaan ja vei asioita eteenpäin. Keväältä siirtyi mm. hyvinvoinnin viitekehysten määrittäminen, järjestöyhteistyön parantaminen ja HYTE-verkostojen tukeminen. Eh-

käisevän päihdetyön -verkoston käynnistyminen ja lähisuhdeväkivaltaverkoston työ keskeytyi. Monet hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet eivät edistyneet suunnitelmien mukaan. Esimerkiksi kansainvälisten yhteistyöhankkeiden toteutus siirtyi osittain eteenpäin.

Merellinen strategia

Yhtenä Merellisen strategian keskeisenä tavoitteena on parantaa saariston tavoitettavuutta. Saaristossa käyvien määrä kasvoi huomattavasti vuonna 2020. Kaunissaaren ja Pihlajasaaren mökkien ja saunojen varaukset siirrettiin tilavarausjärjestelmä Va-raamo.hel.fi:hin, joka paransi tilojen saavutettavuutta. Esimerkiksi Kaunissaaren mökit varattiin koko kesäksi muutamassa tunnissa.

Keskeinen asia saariston kehittämisessä on saariston huolto. Liikuntapalvelut teetti saaristohuollon selvityksen yhdessä kaupunkiympäristön toimialan ja kaupunginkanslian kanssa. Selvityksessä haastateltiin saaristohuollon kannalta eri toimialojen keskeisiä henkilöitä sekä Staran merellisestä huollosta vastaavia henkilöitä. Selvitystyön tuloksena oli 11 kehittämiskohdetta, joiden pohjalta saaristohuoltoa aloitettiin kehittää yhteistyössä eri toimialojen kesken.

Liikuntapalvelut osallistui vahvasti vesiliikenteen kehittämiseen. Vartiosaareen toteutettiin kesällä mm. sähkölauttakokeilu. Reitti oli menestys - asiakkaita oli kesän aikana yli 7500. Hanke toteutettiin osallistuvan budjetoinnin varoista. Liikuntapalvelut on myös ollut aktiivisesti mukana kaikille vuokrattavien kaupunkiveneiden saamisessa kaupungin rannoille. Yksi keskeinen vuokrapiste on sijoitettu Aurinkolahden uimarannan kupeeseen.

Helsinki Biennaali

HAM Helsingin taidemuseon tuottama nykytaidetapahtuma Helsinki Biennaali päätettiin siirtää kesälle 2021 koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi. Helsinki Biennaali sitoutui jo julkistettuun sisältöön ja taiteilijoihin sekä muihin ohjelma- ja tapahtumakumppaneihin. Helsinki Biennaalissa ovat mukana kaikki jo maaliskuussa 2020 julkistetut 40 taiteilijaa tai taiteilijaryhmää Suomesta ja maailmalta. Tuotanto eteni Vallisaarella syksyn 2020 aikana, jolloin suurin osa pohjatöistä sekä muutamien teosten installointi saatiin tehtyä. Helsinki Biennaalia rakennetaan hyvässä yhteistyössä Metsähallituksen kanssa.

Helsinki Biennaali on kaupungin yhteinen hanke ja sitä rakennetaan hyvässä yhteistyössä toimialojen välillä. Syyskuussa 2020 valmistui kaupunkiympäristötoimialan toimesta Helsinki Biennaali Paviljonki Vanhan kauppahallin rantaan Lyypekinlaiturille. Paviljongin suunnitteli Verstaas Arkkitehdit ja sitä tullaan käyttämään biennaalin aikana reittiliikenteen lipunmyyntinä sekä matkailuinfona. Lyypekinlaiturille toteutettiin toimialan toimesta kaksi uutta ponttonilaituria palvelemaan Helsinki Biennaalin reittiliikenteen tarpeita. Paviljonki ja uudet laiturit tulevat käyttöön toukokuussa 2021.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen

Toimialan kolmella sitovalla tavoitteella tähdättiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, palvelujen parempaan tavoitettavuuteen, kumppanuuksiin ja palvelutoiminnan parempaan laatuun. Sitovat tavoitteet yhdistävät toimialaa ja vahvistavat yhteistyötä kaupunkitoimijoiden ja muiden kumppaneiden kanssa. Ne ovat voimassa valtuustokauden ajan.

1. tavoite: Palveluja parannetaan asiakaskokemuksen perusteella

Mittari: Parannetaan toimintatapoja, tuottavuutta ja asiakaskokemusta edistämällä digitalisaatiota sekä tietoperusteista päätöksentekoa. Tavoite toteutui.

Tavoitteeseen päästiin Teamsin käyttöönotossa ja Varaamo.hel.fi:n kautta tapahtuvassa tilojen myynnissä. Tuotannossa olleiden digitaalisten palvelujen saavutettavuusauditointi ja -seloste tehtiin ja julkaisujen asiakastytyvyyttä mitattiin. Tietoperusteista päätöksentekoa edistettiin valmistelemalla johdon työpöytä ja visualisoimalla talouden ja toiminnan kuukausiraportointia.

2. tavoite: Koko kaupunki on oppimisen, kulttuuristen kohtaamisten, tekemisen ja kansalaistoiminnan paikka.

Mittari: Toteutetaan palvelustrategia (työnimi "Me ja muut"), jossa kuvataan palvelukokonaisuuksittain, ketkä muut tuottavat oman sektorin palveluja tai toimintaa ja mikä on kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tehtävä palvelutuottajana.

Tavoite ei toteutunut. Koronapandemia hidasti palvelustrategiatyötä, koska yhteissuunnittelua ei voitu tehdä kumppaneiden kanssa ja toimialan johdon ja henkilöstön työaikaa sitoutui ennakoitua enemmän koronakriisin hoitamiseen. Etäosallistuminen ei myöskään soveltunut parhaimmalla mahdollisella tavalla työskentelyyn. Palvelustrategiatyötä jatketaan vuonna 2021, jolloin se on yksi toimialan sitovista tavoitteista.

3. tavoite: Helsingissä on houkuttelevaa ja helppoa lähteä liikkeelle.

Mittari: Mitattaviksi tavoitteiksi oli asetettu kolme toimenpidekokonaisuutta, joista yksikään ei toteutunut kokonaisuudessaan. Tavoite ei toteutunut.

Ensimmäisenä toimenpidekokonaisuutena oli parantaa pienten lasten, nuorten sekä ikäihmisten mahdollisuuksia liikkumiseen kaupunginhallituksen hyväksymän liikkumisohjelman mukaisesti.

Tavoitteet pienten lasten liikkumisen tukemisesta toteutuivat perhehulinoina ja liikkumiskampanjana. Nuorten liikkumista edistävät toimenpiteet eivät toteutuneet. Liikkumisen edistäminen eteni keväällä 2020 nuorisotyöyksiköissä hitaasti, sillä yksiköt keskittyivät koronapandemian vuoksi mm. jalkautuvaan nuorisotyöhön. Poikkeustilanteen jatkumisen vuoksi toimenpiteet eivät edenneet syyskaudella lainkaan.

Ikäihmisten alueellisten palvelutorien toteuttaminen ei toteutunut koronapandemian vuoksi. Ikäihmiset kuuluivat koronan riskiryhmään, minkä vuoksi yleisiä, sisätiloissa pidettäviä tilaisuuksia ei voitu järjestää. Ikäihmisille järjestettiin kuitenkin vaihtoehtoista toimintaa koronarajoitukset huomioiden.

Toinen toimenpide oli yhteinen kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa, ja siinä tavoitteena oli yhteistyörakenteiden luominen toimialojen välille. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastuulla oli toteuttaa helppo ja yhdenvertaisuutta lisäävä uusi toimintamalli ja digialusta, jolla kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tiloja ja palveluja voidaan käyttää opetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Koronapandemiasta johtuen uusi toimintamalli, sisäisistä käytännöistä sopiminen ja yhteisten toimintakäytäntöjen muotoilu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa jäivät toteutumatta. Sen sijaan digitaalisen alustan toteuttaminen ja sen pilotointi etenivät tavoitteen

mukaisesti.

Kolmantena toimenpiteenä oli kaikkien toimialan palvelukokonaisuuksien osallistuminen Helsinki Biennaalin toteuttamiseen. Toimenpide ei toteutunut, koska koronapandemian vuoksi tapahtuma siirrettiin toteutettavaksi vuonna 2021.

Ympäristötavoitteet ja -toimet

Vuoden 2020 aikana Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä on ollut sertifioituna käytössä kirjaston palvelukokonaisuudella sekä nuorisopalveluiden ympäristötoiminnan nuorisotyöryhmissä. Liikunnan ja nuorison palvelukokonaisuuksilla sekä Helsinki Biennaalilla on valmiina ja käytössä sertifioimaton Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä. Kaupungin museo ja HAM aloittivat Ekokompassi-järjestelmän rakentamisen. Ekotukihenkilötoiminnasta on kaikissa palvelukokonaisuuksissa pitkä perinne ja suurimmassa osassa yksiköitä tai toimipisteitä on nimetty ekotukihenkilö, joita toimialalla on yhteensä lähes sata.

Itämerihaastekampanjan 2019 - 2023 toimenpideohjelmassa on liikuntapalveluilla, nuorisopalveluilla ja HAM:illa vastuita 16 toimenpiteen osalta ja näiden toteutusta on jatkettu vuoden 2020 aikana. Öljyntorjuntavalmiuden kehittämisessä liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut ovat pitkään toimineet pelastuslaitoksen apuna ja vuonna 2020 liikunnan henkilöstöä osallistui pelastuslaitoksen järjestämään öljyntorjuntakoulutukseen.

Kaikki toimialan palvelukokonaisuudet osallistuivat 2020 aikana Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman tavoitteiden eteenpäin viemiseen toteuttamalla tavoitteita itsenäisesti tai olemalla mukana 22 toimenpiteen toteuttamisessa.

Energiansäästötoimia on vuoden 2020 toteutettu yli 20 kohteessa mm. lämmitys- ja talotekniikkaa parantamalla, veden käsittelyn parannusten ja valvon järjestelmän käyttöönoton avulla sekä ulkoalueiden ja kiinteistöjen valaistuksen uusimis- ja muutostöillä.

Helsingin kaupungin ja kansallisen vieraslajistrategian mukaisia haitallisten kasvilajien poisto- ja torjuntatoimenpiteitä tehtiin vuoden 2020 aikana useilla uimarannoilla, liikuntapuistoissa sekä Rastilan leirintäalueella. Vieraseläinlajien torjuntatöitä tehtiin Viikin luonnonsuojelualueen lammissa.

Kalatalouden kehittämistä ja valvontaa suoritettiin Helsinki-Espoon kalatalousalueen kanssa edellisvuosien laajuudessa ja kalanpoikasten velvoiteistutuksissa istutettiin yhteensä yli 200 000 kpl eri vaelluskalojen poikasia.

Kirjastot järjestivät vuoden aikana ympäristötietoisuuspainopistealueensa mukaisesti erilaisia luontoon ja luonnonsuojeluun liittyviä tapahtumia, näyttelyitä ja toimintaa. Kirjastoissa myös pilotointiin ekologisempia tapoja käsitellä uutuuskirjoja lainauskuntoon.

Nuorisopalvelut järjestivät runsaasti ympäristöaiheista sekä ympäristötietoisuutta parantavaa toimintaa ja tapahtumia yhdessä muiden toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Koronapandemia mullisti toiminnan ja masinoi tukitoimia

Vuoden 2020 tammikuu alkoi normaaliin tapaan, mutta tunnelmat ja tilanne muuttuivat jo kuun lopulla, kun ensimmäinen koronatartuntaepäily ja tautitapaukset tulivat maassamme julki. Maaliskuun puolella välissä kaupunki nosti valmiutta ja teki toimintaa rajoittavia päätöksiä taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Kaikki kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut suljettiin yli kolmeksi viikoksi 18.3.–13.4. Tästä eteenpäin korona vaikutti kaikkeen toimialan toimintaan: milloin palveluita supistettiin tai suljettiin, koska taas avattiin. Henkilökuntaa siirrettiin avustaviin tehtäviin toisille toimialoille ja palvelutuotantoon etsittiin uusia keinoja.

Helsinki-apua yli 70-vuotiaille, taidelahjoja senioreille ja ohjelmaa etävapun viettoon kotisohville

Maaliskuun lopusta aina elokuun loppuun saakka toimiala toteutti yhdessä sosiaali- ja terveystoimialan, seurakuntien, järjestöjen ja vapaaehtoisten kanssa Helsinki-apu -hankkeen, jossa viiden kuukauden aikana annettiin asiointi- ja keskusteluapua yli 70-vuotiaille, kotonaan hallituksen kehotuksesta karanteenin kaltaisissa oloissa oleville helsinkiläisille. Hankkeeseen osallistui 600 työntekijää ja 500 vapaaehtoista, soitettuja puheluita kirjattiin lähes 68 000 ja kotiin toimitettuja ruoka- ja apteekkitoimituksia lähes 6 600.

Joulun aikaan toteutettiin yhdessä sosiaali- ja terveystoimialan, seurakuntien ja järjestöjen kanssa hanke, jonka painopiste oli asiointiavun sijaan henkisessä ja hengellisessä avussa ja toisen ihmisen tavoittamisessa. Joulun aikana tarjottiin henkistä ja hengellistä tukea sekä terveysturvallisia rauhoittumisen hetkiä, kannustettiin asukkaita naapurivierailuun ja välitettiin taidelahjoja, kuten kulttuuriesityksiä, joita pidettiin seniori- ja palvelutalojen pihilla.

Koska vappua ei voinut juhlaa perinteisin menoin, toimiala toteutti yhdessä kaupunginkanslian ja muiden toimialojen kanssa kaikkien aikojen etävapun kotonaan vappua juhlistaville kaupunkilaisille. Manta lakitettiin virtuaalitodellisuudessa ja ilta jatkui JVG:n keikalla virtuaalisessa Helsingissä.

Kumppaneiden ahdinkoa helpotettiin avustuksilla

Kansalaisyhteiskunnan ahdinko näkyi varsin pian koronapandemian alussa. Toimialalla toteutettiin avustusten saajille laaja kumppanuuskysely, jolla selvitettiin koronapandemian vaikutuksia. Erilaisilla tukitoimilla pyrittiin lievittämään toimijoiden kriisiä poikkeusaikana, ja muun muassa avustuksien käyttöä linjattiin uudelleen, tiloista ei peritty vuokria ja avustuksia kohdennettiin koronapandemiasta johtuviin taloudellisiin haasteisiin.

Terveysturvallisuusopastukseen panostettiin asiakastiloissa ja työpaikoilla

Koronatilanne vaati maaliskuusta alkaen tehostettua terveysturvallisuusviestintää, jota toimialat tekivät yhdessä kaupunginkanslian kanssa. Keväästä alkaen säännöllisesti pidettyihin pormestarin ja pääkaupunkiseudun infoihin ja yhteisiin tiedotteisiin tuotettiin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluista säännöllisesti sisältöjä ja niistä tehtiin myös erillisviestintää.

Toimialan viestintä- ja markkinointipalvelut suunnitteli ja toteutti kaikkia kaupungin toimipisteitä varten lukuisia terveysturvalliseen asiointiin ja työskentelyyn ohjaavia asiakasopasteita: lattiatarrat muistuttivat turvavälin pitämisestä, julisteet ja ulko- ja oviopasteet kehottivat noudattamaan hyvää hygieniaa, infonäytöillä pyörivät ohjeet ja seitsemällä eri kielellä

toimipisteissä kaikuivat kuulutukset toistivat samaa, taudin leviämisen ehkäisemiseen tähtäävää sanomaa.

Kuvaustiimin johdolla verkkoon videoita ja striimattua tuotantoa

Poikkeustilanteessa toimialalla alettiin tuottaa etäpalveluja verkkoon. Tällaisia olivat esimerkiksi videomateriaali kaupunkilaisten omaehtoisen liikkumiseen lisäämiseksi, virtuaalivierailu museoihin sekä striimatut kaupunginorkesterin konsertit. Nuorisotyöntekijät olivat tavoitettavissa myös erilaisten digitaalisten kanavien kautta.

Viestintä- ja markkinointipalvelut perusti kuvaustiimin, joka koordinoi, ja osaksi myös itse tuotti, videoita ja teki striimauksia. Vuoden aikana tiimi tuotti yhdessä muiden toimialan työntekijöiden kanssa noin 300 erilaista videotuotantoa. Helsinki.fi-kanavan kymmenen katsotuimman joukossa on toimialan videoista kirjaston satutuokio: Fanni ja liian jännittävä yö (5 887 katselukertaa) ja HAMin taidenäyttelyopastus: Vilho Lampi (2 463 katselukertaa). Videoita ja striimauksia jaettiin kohderyhmää tavoittavissa digitaalisissa ja sosiaalisen median kanavissa, joiden avulla tavoitettiin kohdennetusti lisää katsojia.

Kaikkien videoiden ja striimausten pääkanavana oli kaupunkiyhteinen Helsinki-kanava (<https://www.helsinkikanava.fi/fi/>). Viestintä- ja markkinointipalvelut toteutti yhdessä toimialan digiohjelman Ratkaisutoimiston kanssa lyhyen palvelumuotoiluhankkeen, jonka avulla uudistettiin Helsinki-kanavan ilmettä ja parannettiin sen käytettävyyttä.

Palvelutoiminnan sopeuttaminen onnistui muuttuneessa tilanteessa

Kirjaston digitaalisia palveluja hyödynnettiin ahkerasti

Korona-aika opetti ihmiset lukemaan lehdet verkossa ja kirjat näytöltä. Helmet-kirjastojen verkkopalveluissa vierailtiin viime vuoden aikana 15,9 miljoonaa kertaa eli kolme miljoonaa kertaa enemmän kuin edellisvuonna.

Etäkäyttöisten digilehtien käyttö kasvoi 154 % ja digilehtien kokonaiskäyttö 118 % vuodesta 2019 vuoteen 2020, e-äänikirjojen 41 % ja e-kirjojen 20 %.

Kirjastokäynnit vähenivät 42 prosenttia, koska kirjastot olivat koronan vuoksi keväällä miltei kaksi kuukautta kokonaan suljettuina ja palvelu oli pitkiä aikoja rajoitettu pika-asointiin. Vuonna 2020 Helsingin kirjastoissa käytiin 5,2 miljoonaa kertaa, kun edellisvuonna käyntejä kertyi yli 9 miljoonaa.

Vuosi 2020 osoitti aluekirjastopalveluissa henkilökunnan vahvan sitoutuneisuuden ja palveluverkon merkityksen ja mahdollisuudet. Pandemiasta huolimatta kirjaston ammattilaiset huolehtivat asiakaspalvelusta ja osallistuivat tarvittaessa muilla toimialoilla kaupungin yhteisten tehtävien hoitoon.

Herttoniemen kirjaston uusi sijainti on menestys

Maaliskuussa uusiin tiloihin lähipalvelukeskus Hertsiin yhdessä nuorisotilan kanssa muuttanut Herttoniemen kirjasto nosti kaikista rajoituksista huolimatta kävijämääräänsä peräti 51 prosentilla.

Herttoniemen kirjaston ja nuorisotilan yhteisavajaiset maaliskuussa piti perua ja odotetun tilan avaaminen viivästyi koronarajoitusten vuoksi yli kahdella kuukaudella. Herttoniemen metroaseman kupeessa sijaitsevassa kirjastossa oli silti viime vuonna 112 000 käyntiä.

Kevään sulun jälkeen varustauduttiin kesään aiempia vuosia laajemmilla aukioloilla. Kesäsunnuntaisin pääsi Töölön, Roihuvuoren, Pitäjänmäen, Kallion ja Malmin kirjastoihin. Myös lauantain aukioloa lisättiin. Poikkeuksellisesti kirjastoauto ei jäänyt kesätauolle, vaan kiersi toreilla, puistoissa ja uimarannoilla.

Tuulensuojaa

Upouuden lasten kirjastoauto Stoorin avajaiskiertue käynnistyi 7.11. Helsingin kauduilla. Stoori on ulkopintaa myöten sukellus seikkailuihin ja mielikuvituksen maailmaan. Tavoitteena on hakeutua arkeen ja elämän keskelle ja yllättää iloisesti myös ne kaupunkilaiset, joille kirjaston palvelut ovat jääneet etäisiksi.

Laajasalon kirjastoon kauppakeskus Saareen avattiin kesäkuun alussa asiakkaiden toiveesta keskittymistä ja hiljaista mietiskelyä mahdollistava Lukusali Tyyni.

Perheiden ja koululaisten suosiman Etelä-Haagan kirjaston toiminnallisen palvelualueuudistuksen yhteydessä vahvistettiin tilan kuulasta 50-luvun ilmettä.

Arabianrannan kirjaston tiloja laajennettiin ja uudistettiin. Tarjolla ovat nyt avarat työskentely-, tapahtuma- ja oleskelumahdollisuudet sekä houkutteleva lasten alue. Uudistuksessa painotettiin erityisesti kirjaston ainutlaatuista miljööä tiilimuurien ympäröimässä valopihassa, sekä ympäristövaikutuksia suosimalla mm. kierrätyskalusteita.

Korona hiljensi Oodin

Helsingin keskustakirjasto Oodin kävijämäärä pieneni koronarajoitusten vuoksi kuudellakymmenellä prosentilla. Silti siellä kirjattiin viime vuonna 1,2 miljoonaa käyntikertaa. Huippuvuosi 2019 oli Oodin ensimmäinen kokonainen toimintavuosi ja silloin rakennuksessa vieraili myös huomattava määrä matkailijoita. Kävijöitä oli tuolloin 3,1 miljoonaa.

Oodissa valmisteltiin vuoden aikana kaikki studiot ja uudet verstellaitteet (niin sanottu Konehuone) käyttökuntoon, suunniteltiin ohjeistus eri laitteille ja laadittiin myös ohjevideot. Myös robotiikkaa kehitettiin koko vuoden aikana ja saatiin kaikki kolme kuljetusrobotia käyttöön. Ennen maaliskuun 17. päivän sulkua ehdittiin kirjastossa järjestää useita tapahtumia, suurimpana Harry Potter Book Night ja 14.2. Middle Eastern Orchestran vierailuesitys Majansalissa.

Sulun aikana kehitettiin kirjaston striimauspalveluja ja niitä tehtiinkin Oodin tiloissa ja välillä kaupunginkirjaston yhteisin voimin. Sulkupäivään asti varattavat tilat olivat koko ajan käytössä, mutta sulkuajan jälkeinen elpyminen oli hidasta. Tiloissa sai kesällä ja alkusyksystä olla vain rajoitettu määrä ihmisiä, minkä vuoksi useimmat tapahtumat ja kokoukset oli peruttu. Tällä oli huomattava vaikutus Oodin tuloihin: vuokratuotot jäivät alkukuukausien varaan.

Kesän ja alkusyksyn aikana saatiin takaisin vain noin kolmannes maassa vallinneen koronatilanteen karkottamista kävijöistä. Lainaaminen käynnistyi vilkkaammin.

Kirjastoverkon yhteisissä palveluissa keskiössä olivat digitaalisen media-aineiston kysymykset

Kirjastoverkon yhteisissä palveluissa keskityttiin vuonna 2020 erityisesti digitaalisen media-aineiston sopimusneuvotteluihin ja käytön tukemiseen. Lisäksi yksikkö sai vedettäväkseen Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman valtakunnallisen yleisten kirjastojen digi-median selvityshankkeen. Hankkeen toteutuessa sillä on suuri merkitys yleisten kirjastojen asiakaspalvelutasoon ja koko kirja-alan ekosysteemiin niin Helsingissä kuin muualla Suomessa. Kesällä alkanut ja vuonna 2021 jatkuva hanke on merkittävä myös kansainvälisessä mittakaavassa. Sanaston ja Kuvaston kanssa Kirjastoverkon yhteiset palvelut neuvottelivat poikkeusajaksi sopimuksen, joka mahdollisti striimattujen kirjallisuusvideoiden mm. satutuntien pidon valtakunnallisesti.

Digitaalisen media-aineiston suosio korostui myös asiakaskäytössä: Helmet-kirjastojen e-kirjojen ja e-äänikirjojen yhteenlaskettu lainaus nousi 29 prosenttia vuodesta 2019. Erityisesti e-äänikirjat jatkoivat suosiotaan, sillä lainaus nousi yhteensä 41 prosenttia edellisestä vuodesta. E-lehtien lukeminen puolestaan yli kaksinkertaistui eikä vähiten siksi, että kirjastot olivat kiinni keväällä puolitoista kuukautta. Lisäksi poikkeusajaksi neuvoteltiin Helsingin Sanomat ja Maaseudun tulevaisuus sähköiset sanomalehdet asiakkaille käytettäväksi etänä valtakunnallisesti.

Keinoälyyn ja asiakaskäyttämiseen perustuva aineiston kellutus- ja logistiikkajärjestelmän käyttöönotto jatkui edelleen mm. parametrisoinnin osalta. Logistiikkaprosessin läpi kulkeneiden niteiden määrä väheni noin 12 % edellisestä vuodesta, kuitenkin kokonaisuudessa oli yli 4 miljoonaa nidettä. Vähentymisen syynä oli kirjastopalveluiden keskeytyminen keväällä 2020 sekä syksyllä voimaan tulleet supistetun palvelun rajoitukset.

Kirjastojen suluista huolimatta hankintaprosessi oli koko ajan toiminnassa ja uutuuksineisto toimitettiin kirjastoihin asiakkaille lainattavaksi.

Kokoelmiin hankittiin aineistoa yhteensä 140 000 nidettä sisältäen kirjat, av-, musiikki- sekä digitaalisen media-aineiston. Hankinnan painopistettä kohdistettiin kertomusvuonnakin erityisesti lastenaineistoon. Helsingin kaupunginkirjaston kokoelmissa oli vuoden lopussa yhteensä noin 1,8 miljoonaa nidettä.

Valtakunnalliset kehittämisspalvelut - koronakeväänä kaikki ryntäsivät verkkoon

Valtakunnalliset kehittämisspalvelut tuottaa ja kehittää verkkosisältöjä, alusta- ja rajapintapalveluja, viestintää ja muita palveluja koko maan yleisten kirjastojen käyttöön. Lisäksi palvelu edistää ja tukee kirjastojen välistä yhteistyötä ja kansainvälistä viestintää.

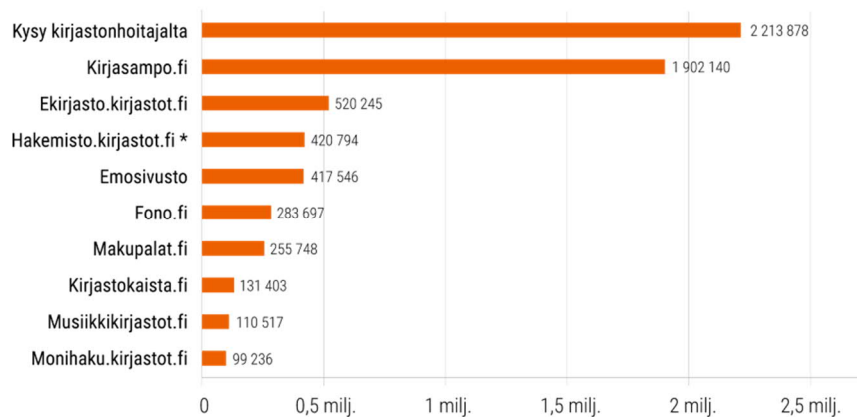
Koronakeväänä 2020 erityisesti koko maan kirjastosulku 16.3.–8.5. näkyi selvästi virtuaalisten palvelujen käytön kasvuna. Verrattuna samaan kevätjaksoon vuotta aiemmin suhteellista nousua eniten oli Digi.kirjastot.fi:llä (147% enemmän istuntoja), Kirjastokaista.fi:llä (141%), valtakunnallisella eKirjastolla (110%) ja Biblioteken.fi:llä (97%).

Tekijänoikeusjärjestöt Sanasto ja Kopiosto olivat aloitteellisia neuvottelemaan poikkeusajan videointimahdollisuutta kirjastojen kirjallisuusvideoille. Kirjastokaista ja Helsinki-kana valittiin julkaisualustoiksi, ja sopimuksen turvin tuotettiin mm. satutunteja. Moni kirjasto otti kokemuksen avulla käyttöön uusia tapoja tavoittaa asiakkaita verkon kautta.

Kirjastot.fi-palveluiden istunnot kasvoivat 6,2 miljoonasta liki 6,6 miljoonaan (2019–2020). Eri palveluista eniten edellisvuodesta nousivat Biblioteken.fi, Makupalat ja Kirjastokaista. Finna-yhteistyö Kansalliskirjaston kanssa jatkui tiiviinä. Finna-visio 2020–2025 lanseerattiin hutikuussa 2020. Valtakunnallisten kehittämisspalvelujen sisältöjä on rajapintojen, upokkeiden ym. kautta laajalti tuotu Finna-verkkokirjastojen käyttöliittymiin, joita käyttää noin 70% Suomen verkkokirjastoista.

Yleisten kirjastojen digimediahanke käynnistyi kesällä 2020, ja valtakunnalliset kehittämisspalvelut on tukenut hanketta aktiivisesti kirjastoviestinnässä. Hanke pyrkii luomaan edellytyksiä kansainvälisesti urauurtavalle yhden luukun e-kirjastolle. Yleisten kirjastojen digihanke jatkui. Hankkeessa muun muassa kehitetään osaamista ja edistetään yhteistyötä.

- **Kirjastokaistan** kotisivujen istuntomäärät kasvoivat 37 %. Videoiden varsinaiset katselutilastot koostuvat eri alustoilla (YouTube, Facebook, Vimeo) tapahtuvista katseluista. Katselukerrat Vimeossa nousivat selvästi edellisestä vuodesta (24 %).
- Lasten- ja nuortenkirjallisuussivusto **Sivupiirin** E-kirjaklassikoita rajoituksetta -kirjahylly keräsi koronasulun aikana ennätysmäärän katseluja (22 000).
- Kirjastot.fi-kokonaisuuden suosituimmassa, **Kysy kirjastonhoitajalta** -palvelussa vastauksia kysyjille lähetettiin 7 611 kappaletta. Kasvua edellisvuodesta on 15 %. Vuonna 2020 istuntoja oli kaikkiaan noin 2 214 000, mikä on 9 % enemmän kuin 2019.
- Laaja kirjallisuuden verkkopalvelu **Kirjasampo** keräsi lähes 2 miljoona käyntiä vuonna 2020. Koronavuosi ei tuonut suuria muutoksia, ja käytön kasvua oli n. 5 %.

TILASTOJA 2020: ISTUNTOJEN MÄÄRÄ

* Api.kirjastot.fi:n käyttöä ei tilastoida

Korona kuritti kulttuurin kenttää – kulttuurikeskuksissa silti yli 1 200 tapahtumaa

Helsingin alueiden kulttuurikeskuksissa ja Savoy-teatterissa järjestettiin ko-

ronavuonna tapahtumia rajoitetuilla kapasiteeteilla ja turvajärjestelyin. Kulttuurikeskukset joutuivat sulkemaan ovensa kokonaan noin neljäksi kuukaudeksi. Syyskaudella lipunmyyntiä rajoitettiin ja toimittiin vajaalla (10–50 %) täyttöasteella, koronaturvallisuuteen liittyvin järjestelyin. Tästä huolimatta kulttuurikeskuksissa järjestettiin vuoden aikana 1 243 tapahtumaa ja tapahtumiin osallistui 296 000 kävijää. Kävijämäärä oli vain kolmannes verrattuna vuoden 2019 kävijöihin.

Rajoitusten vuoksi esityksissä painottuivat maksuttomat tapahtumat ja ulkotilaisuudet. Kulttuurikeskusten salitilojen esityksiä jouduttiin peruuttamaan, muuttamaan yleisörajoitukseen sopiviksi tai digitaaliseen muotoon ja siirtämään parhaimmillaan kolmeen otteeseen. Ennakoiduista vuokra- ja myyntituloista saattoi toteutua vain kolmannes.

Syntyi myös uutta. Poikkeusvuonna kulttuurikeskukset laajensivat virtuaalista tarjontaansa kaupunkilaisille. Virtuaalisesti oli mahdollisuus osallistua esimerkiksi villiyrtykkokailuun, kaupunkitansseihin, etätyöpajoihin tai seurata kuinka Race Horse Companyn Kalle Lehto jongleerasi tyhjässä Stoassa pandemian aikana. Seniorit pääsivät etänä kaamosirruskurssille. Virtuaalisessa valokuvanäyttelyssä Helsinki-Brooklyn seurattiin korona-aikaa kahdella mantereella ja poikkeusajan turvarunoja julkaistiin somessa.

Konserttien, teatteriesitysten ja luentojen livestriimauksia seurattiin sosiaalisessa mediassa ja Helsinki-kanavalla. Ensimmäistä kertaa järjestettiin ja striimattiin kesällä Helsinki puhuu -keskustelutapahtuma Espan lavalla. Kaiken kaikkiaan kulttuurikeskusten virtuaaliset esitykset keräsivät lähes 150 000 katselukertaa. Lisäksi suosittua joulukonserttia Joulou Savoysa seurasi eri kanavissa yli 500 000 katsojaa. Virtuaalisia käyntejä toteutui näin yhteensä 650 000.

Moninaisuus näkyi ja kuului Savoy-teatterissa

Armenia Fest, Saamelaiden kansallispäivä ja striimatut tapahtumat olivat Savoy-teatterin uusia avauksia. Turvavälikonsertit Espan lavalla ja Savoy-teatterissa mahdollistivat esitystoiminnan jatkumisen pandemia-aikana. Savoy JAZZFest, sellisti Anssi Karttusen 60-vuotisjuhlakonsertti, Joulou Savoysa -konsertin tv-taltiointi sekä Espan lavan Helsinki puhuu -tapahtuma olivat vuoden valopilkkuja. Striimausten ja tv-esitysten myötä Savoy-teatterin ja Espan lavan live-tapahtumien ja virtuaaliyleisöjen yhteismäärä nousi 665 563 henkeen.

Stoa toimi tapahtumaympäristönä usealle festivaalille ja yleisötapahtumalle

Stoa ja Stoaan aukio toimivat naapurustoa ilahduttavana arjen elämysareenana. Siellä järjestettiin vuonna 2020 kaikkiaan 292 tapahtumaa, joihin osallistui 84 054 kävijää. Stoa Goes Wild -teemalla aukiolla kasvatettiin villipuutarhaa, ripustettiin hyönteishotelleja pörräisille ja tarjottiin naapureille villiyrtytäreitä ja villiruokaa - ja myös villiä rap-lyriikkaa. Vuoden loppua valaisi aukiolla henkilökunnan lyhdyistä rakentama joulutervehdys naapureille. Vuosi käynnistyi uudella yhteistyöllä LUX Helsingin laajetessa Itä-Helsinkiin Stoa Teatterisaliin. Tanssifestivaalit Sivuaskel ja Liikkeellä marraskuussa toteutuivat turvallisesti. Talon omat yleisösuosikit laskiaistapahtuma, Elojuhla, tällä kertaa Afrikka-teemalla toteutettu syyslomaviikko ja Kauhua kakaroille, saivat uusia muotoja.

Uutena konseptina aloitettiin nousevia artisteja esittelevät Stoa Black Box -klubit. Tanssin, teatterin ja sirkuksen esityksissä sykähdyttivät mm. Reflectorsin The Veil Project, Race Horse Companyn Club Carousel, Kimmo Pohjosen U Zone ja Sari Palmgrenin Joy Riot. Gallerioissa avautui 16 näyttelyä Ville Heikkisen kuhmolaisista luontokuvista Jari Tammisen ja Häiriköiden mediakriittisen Speaktaakkeliakatemiaan. Taidekasvatusta

tarjottiin 3 980 lapselle ja nuorelle. Opi suomea laulaen –kuoro, seniorien sirkusta rohkeille- kurssit ja K-60 Burleski -kurssit toivat taideharrastuksia aikuisille.

Malmitalossa lastentapahtumia, teatteria ja rytmimusiikkia

Malmitalon ohjelmistoa värittävät rytmimusiikki, teatteri ja lastentapahtumat. Malmitalon oma elokuvateatteri Kino Helios toi nähtäville uusimmat elokuvaensii-illat. Ohjelmakokonaisuutta täydensi lapsille ja nuorille suunnattu taidekasvatusohjelma, jolla oli merkittävä osuus (60%) Malmitalon tuotannollisesta kokonaisvolyymista.

Ensimmäisen vuosineljänneksen tapahtumien myynnin ja vuokravarausten kehitys enteili keväälle erinomaista tulosta niin talouden kuin kävijäsuoritteiden osalta. Erityistä mielenkiintoa herätti uusi A la Malmi –klubisarja, joka syntyi ideasta esitellä kiinnostavinta uutta, tuoreiden itsenäisten tekijöiden tekemää ja esittämää musiikkia konserttisaliympäristössä. Vuonna 2020 A la Malmi -sarjassa keikkailivat Lehtojärven Hirvenpää, Pekko Käppi & K:H:H:L, Mikko Joensuu, Litku Klemetti, Tuuletari ja Puuluup.

Koronapandemian alkaminen ja sitä seuranneen sulun aiheuttamat peruutukset ja siirrot muuttivat kehityksen suunnan. Loppukevällä live-esityksiä korvattiin tapahtumastriimauksina ja tuotettiin korvaavaa ohjelmaa, kuten ilmaisten kesäleffojen sarja ja striimatut kaupunkitanssit. Striimausten katsojamäärä nousi lähes 10 000 katsojaan. Uutena taideopetusmuotona kokeiltiin 5. -9. luokkalaisille erityiskoululaisille räätälöityä ja etäyhteyksin toteutettua Mobiilidraama-taidekasvatustyöpajaa. Tuotannosta vastasi Malmitalo, sisällöstä ja toteutuksesta äidinkielen opettaja ja käsikirjoittaja Petra Forstén sekä elokuvaaja Iikka Salminen.

Syyskauden kokoontumisrajoitusten puitteissa toteutetut tapahtumat osoittivat asiakkaiden sitoutumista ja luottamusta kulttuurikeskuksen osaamiseen järjestää toimintaa niin, että terveysturvallisuuden ehdot täyttyvät. Syyskaudella, marraskuun loppuun asti, salitapahtumien rajoitusten mukainen täyttöaste oli lähes 70%. Koko vuoden osalta tapahtumien määrä puolittui keskimääräiseen vuoteen verrattuna. Suunnitelluista esityksistä toteutui 227 ja niissä oli kävijöitä 15 000. Galleriassa toteutui 19 näyttelyä, joissa kävijöitä 13 000. Kurssi- ja taideopetusta annettiin 147 kurssin verran, yhteensä 1618 tuntia.

Kanneltalossa onnistumisia ja valopilkkuja

Kanneltalo on vakiinnuttanut jalansijaa kiinnostavana teatteritalona ja tunnettuus on lisääntynyt niin alan ammattilaisten kuin asiakkaidenkin silmin. Kanneltalossa panostettiin kotimaisiin kantaesityssarjoihin sekä kiinnostavaan vierailuohjelmaan.

Talon ohjelma rakentui avoimen tuotantohaun kautta, jossa esittävän taiteen ammattilaiset toivat tuotantojaan osaksi talon ohjelmistoa. Myös Kanneltalon tarjoama tuki taiteen tekijöille (mm. osatuotantomalli ja residenssitilat) oli merkittävä.

Salitapahtumien lisäksi Kanneltalossa tuotettiin eri-ikäisiä puhuttelevia ohjelmia kahvilan stagelle, jonne on vapaa pääsy. Kanneltalon galleriatoimintaa kehitettiin. Alueen koulujen ja päiväkotien kanssa tehtiin taidekasvatusyhteistyötä. Merkittävä asukastoiveista noussut vuonna 2020 käynnistynyt uudistus oli iltatapahtumien aloitus klo 18. Uudistus sai kiittävää palautetta ja näkyi positiivisesti alkuvuoden lipunmyynnissä ennen koronarajoituksia.

Koronavuosi tarjosi myös onnistumisia. Kevään peruutettu ohjelmisto oli hyvin myyty. Alkuvuodesta kantaesitettiin Wusheng Companyn Trog-pekingoopperateos ja Lintu niemeltä Agata -nykytanssia ja barokkimusiikkia yhdistävä lapsille suunnattu näyttämöteos Collegium & KATVE -ryhmältä. Lokakuussa valopilkkuna oli taitelija Pave Maijasen KUVA & VALO -valokuvanäyttely Kanneltalon galleriassa, joka kiinnosti suuresti katsojien lisäksi myös mediaa.

Kanneltalossa tiivistettiin yhteistyötä talossa toimivien muiden palveluiden kanssa, yhä enemmän asiakasnäkökulmasta. Hiljaisena aikana Kanneltalossa panostettiin aulatilojen ilmeen ja toiminnallisuuden parantamiseen. Suurimpana ponnistuksena oli Kanneltalon kahvilaremontti.

Kanneltalon vuosi pähkinänkuoressa: 290 tapahtumaa, joista 11 toteutettiin verkossa. Verkkokatselukertoja oli 4 141. Gallerian kuudessa näyttelyssä kävijöitä oli yhteensä 16 824. Taidekasvatukseen osallistui 945 lasta ja nuorta. Kanneltalossa toimintaan osallistui vuonna 2020 yhteensä 33 796 kävijää.

Maunula-talon johtamismallia muokattiin ja ohjelmaa tuotettiin yhdessä asiakkaiden kanssa

Kulttuuripalvelut aloitti osana Maunula-talon palveluita ja johtotiimiä tammikuussa 2020. Yhteisjohtamisen mallilla pyritään kiinteämpään yhteistyöhön talon palveluiden välillä, palvelurajojen häivyttämiseen ja asiakaskokemusymmärryksen lisäämiseen. Kokopäiväinen kulttuurituottaja aloitti tehtävässään huhtikuussa. Vuonna 2020 suuri osa kulttuuripalveluiden kehittämistyöstä tähtäsi sekä toiminnan että resurssien kartoittamiseen ja kehittämiseen, mutta myös toimintamallin selkeyttämiseen.

Poikkeusvuoden aikana Maunula-talo panosti verkkosisältöihin ja etäosallistuttavien tapahtumien toteuttamiseen. Turvarunoja-näyttelykokonaisuus toi huhti-toukokuussa sekä Maunula-talon ikkunoissa että nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa luettavaksi maunulalaisten runoilijoiden poikkeuslakiajan inspiroimia runoja.

Vuoden keskeinen kehityshanke oli Metsäpurosalin striimitekniikan kehittäminen. Koronatilanteesta johtuvien erityisjärjestelyjen keskellä livestriimaus ja tapahtumien videotallenteet tarjosivat turvallisia kulttuurielämyksiä alueen asukkaille ja laajemmalle yleisölle. Yhteissuunnittelu tuo asukasedustajille vaikuttamismahdollisuuden toimintaan ja suunnitteluun.

Vuoden laajin osallistavan yhteissuunnittelun kautta toteutettu tapahtumakokonaisuus oli Tiedeviikko marraskuussa. Tapahtumassa kuultiin astrobiologi Kirsi Lehdon ja kosmologi Syksy Räsäsen luennot, jotka myös striimattiin Maunula-talon Facebook-livessä. Lapsiperheille ja nuorille suunnatussa Tiedetapahtumassa Pop-up Heurekan esitykset sekä Science Basement ja Kide Science -kollektiivien työpajat keräsivät syksyn päiväkohtaisen kävijäennätyksen. Tiedeviikolla avautunut, kirjaston, nuorisopalveluiden ja aulan tilat upeasti ulos asti valaissut Flowers of life -valotaidenäyttely oli asukkaiden toiveista esillä yli vuoden vaihteen.

Maunula-talon vuosi pähkinänkuoressa: 104 tapahtumaa, joihin osallistui yhteensä 19 432 kävijää. Verkkotapahtumia toteutettiin 14 ja ne keräsivät 7 006 katselukertaa. Taidekasvatukseen osallistui 674 lasta ja nuorta. Maunula-talon kulttuuripalveluiden tuottamaan toimintaan osallistui yhteensä 20 1016 kävijää.

Vuotalossa teemana meri

Vuotalossa vietettiin Merellisen Vuosaaren teemavuotta. Vieno Motors kierrätti Vuotalon galleriaan rantojen löytöjä, roskaa ja aarteita, eri alojen taiteilijoita ja asiantuntijoita sekä ajankohtaista flooraa. Elementeistä muodostui installaatioita ja esityksiä. Vapaaehtoisvoimin Helsingin rannoilta kerätty rantajäte kokosi tapahtumille monimuotoisen materiaalipuffetin. Rantojen siivoukseen pystyi osallistumaan SATAKOLKYT –hankkeeseen kautta.

Vieno Motors: Troubled Water-kattausta isännöivät kuvataiteilijat Paavo Halonen ja Ilona Valkonen. Syksyllä marraskuussa vietettiin perinteistä Vuosaaren Valojuhlaa yhdessä Pohjoisen Vuosaaren toimijaverkoston sekä Helsingin mallin kanssa. Tapahtumaviikon loppu huipentui Vuotalon pihalla Maria Baric Companyn tuliesitykseen, jossa nähtiin otteita Companyn kansainvälisesti kiertäneistä ja palkituista tuliteatteri- ja tulisirkustuotannoista.

Vuotalon vuosi pähkinänkuoressa: 167 tapahtumaa, 13 900 kävijää. Taidekasvatukseen osallistui 2800 lasta ja nuorta. Vuotalon gallerian seitsemän näyttelyä saavuttivat yhteensä 19 800 kävijää. Virtuaalisesti toteutetut esitykset, esitystaltioinnit ja striimaukset - keräsivät noin 5 500 toistoa yhteensä Helsinki kanavalla sekä Facebookissa.

Annantalo siirtyi verkkoon ja laati kestävän kehityksen suunnitelman

Lasten ja nuorten taidekeskus Annantalossa vieraili vuoden aikana yhteensä 58 676 henkilöä 211 tapahtumassa sekä taideopetuksessa. Annantalon toimintavuoden tärkein, koko talon toiminnot läpileikkaava yhteinen projekti oli yhdessä henkilökunnan kanssa tuotettu kestävän kehityksen suunnitelma.

Annantalon toiminta siirtyi verkkoon ja syntyi Virtuaalinen Annantalo. Sen kanavissa julkaistiin huhti-marraskuun välisenä aikana yli 270 postausta. Sisällöissä oli esillä Annantalon esityksiä, näyttelyitä, taidetyöpajoja ja muita ideoita kotien taidekasvatuksen tueksi. Päiväkotivierailujen peruuntuessa tarjosimme esiopetukseen ympäristökasvatuksellisen Vedenneito-elokuvan sekä toiminnallisia tehtäviä elokuvassa esiintyviin aiheisiin liittyen. Esiopetuksessa tavoitettiin 2 405 esikoululaista ja varhaiskasvattajaa.

Taideopetusta annettiin Annantalossa vuoden aikana yhteensä 7 412 tuntia, joista n. 400 tuntia pidettiin etäyhteyksin. Kurssimuotoisella opetuksella tavoitettiin 2 559 ala-kouluoppilasta 5x2-kursseilla heidän koulupäivänsä aikana ja 1 077 0–18-vuotiasta harrastajaa heidän vapaa-ajallaan. Pitkin vuotta järjestetyissä kertaluonteisissa työpajoissa tavoitettiin 3 584 henkilöä, niin lapsia, nuoria, kuin kokonaisia perheitäkin.

Annantalon kaksi keskeisintä näyttelyä olivat kevään *Kaikki kotona* ja syksyn *Poikkipolkuja ekologiaan*. *Kaikki kotona* -näyttely toteutettiin yhteistyössä Annantalon taidekasvattajien ja näyttelyyn kutsuttujen taiteilijoiden kanssa. Näyttelykävijöitä poikkeusvuonna yhteensä 18 287. Esitys- ja tapahtumatoimintaa toteutettiin koronarajoitusten mukaisesti, yhteistyötä tehtiin muun muassa Helsinki Design Weekin kanssa toteuttamalla Lasten Design Week Annantalossa.

Annantalo järjesti yhdessä Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton kanssa huhtikuussa webinaarin, jossa käsiteltiin kestävää tulevaisuutta lastenkulttuurikeskusten näkökulmasta. Annantalo järjesti syksyllä kulttuurikasvatuksen foorumin etäyhteyksin. Kesätöiminta koostui työpajoista, tapahtumista ja viljelytalkoista. Sadonkorjuuviikon aikana 5.-

luokkalaiset tekivät pihalle maataideteoksia osana oppimisympäristöhanketta. Annantalon kesätoiminnassa oli 3 894 osallistujaa.

Kulttuurikeskus Caisa striimasi ja tavoitti asiakkaita Open Waves -verkkoradiolla

Kulttuurikeskus Caisassa järjestettiin vuoden aikana 353 taide- ja kulttuuritapahtumaa, joista 80 oli esityksiä, 11 näyttelyä sekä 98 kurssia tai työpajaa ja 3 ulkotapahtumaa. Osallistujia oli yhteensä 54 208. Pandemian vuoksi osa tapahtumista striimattiin. Sitriimien katsojia oli vuoden lopussa 6 955. Caisaan perustettiin myös monikielinen Helsinki Open Waves –verkkoradio, jonka kuulijamäärä oli 2 783. Taiteen keinoin käsiteltiin eri teemoja kuten kehopositiivisuus, monikielisyys, sukupuoliroolit- ja vähemmistöt, pakolaisuus ja korona.

Galleriassa nähtiin valokuva- ja maalaustaidetta, installaatioita sekä muotia. Keväällä Caisa oli Älä mahdu muottiin –valokuvanäyttelyn ensimmäinen julkinen esittämispaikka. Näyttelyssä esiteltiin yleisölle yli 1 200 samannimisessä kehopositiivisuuskampanjassa otettua kuvaa. URB-festivaalin yhteistyötä jatkettiin toimintavuonna tällä kertaa WEAR(E)ART by House of Disappointments ja Roza Ahmadin Elements of Vogue –näyttelyillä, jotka toivat galleriaan vogue-tanssin elävästi valokuvien ja pukujen avulla. Syksyllä otettiin myös Caisan käytävägalleria käyttöön, ja siellä esiteltiin Muhaned Durubin kuvituksia arabiaksi ja suomeksi tehdystä lastenkirjasta Siinä sinä olet. Yhteensä näyttelyissä vieraili 9 271 henkilöä.

Pandemiasta huolimatta esitystuotannon puolella nähtiin useita loppuunmyytyjä teatteri-, musiikki-, tanssi- ja sirkusesityksiä. Uutta yhteistyötä solmittiin Helsinki Priden kanssa ja salissa järjestettiin mm. Nuorten Pride loppujuhlat. Caisa jatkoi festivaaliyhteistyötä myös Sacred Music-, Cinemaissi- ja Kolibrí- festivaalien kanssa. Baltic Circle –teatterifestivaalin yhteistyö ei toteutunut pandemian vuoksi. Toimivuonna panostettiin elokuvapuoleen ja käynnistettiin uusi animaatioelokuvien sarja Loistavia Animaatioita! Yhteensä salin ja auditorion esityksissä vieraili 4 118 henkilöä.

Helsingin Kiinalainen uusi vuosi järjestettiin neljättätoista kertaa ja jälleen Kansalaistorilla. Ensimmäistä kertaa siitä oli vetovastuussa Helsingin Tapahtumasäätiö, mutta Caisalla oli edelleen vastuu tapahtuman sisällön kuratoinnista yhdessä Pekingin kaupungin ja Suomi-Kiina-seuran kanssa. Liikkeellä -festivaalin perinteistä yhteistyötä vierailuesityksen merkeissä ei voitu tänä vuonna toteuttaa. Sen sijaan, Caisan pihalle rakennettiin kuusimetrisen pienoismalli The Show Must Not Go On –installaatio. Zürcher Theater Spektakel 2020 tilasi taiteilija Tim Etchellsiltä installaation viittaamaan suurten yleisöjen teatteriesitysten lykkääntymiseen vuoden 2020 koronavirus-pandemian aikana. Talon ulkopuolella järjestettiin tilaisuuksiin osallistui 26 000 henkilöä.

Helsingiläisille luokille annettiin jälleen 5x2-taideopetusta, joskin osaa kursseista ei pystytty pandemian vuoksi kokonaisuudessaan toteuttamaan. Taaperoiden taidetuokit jatkuivat rajoitusten puitteissa. Uutena toimintona käynnistyi NEXO-luovan kirjoittamisen kurssi yli 15-vuotiaille. Osallistumiskielet olivat suomi, englanti ja espanja. Kurssin päätteeksi teksteistä tehtiin pieni julkaisu. Yhteensä kursseihin ja työpajoihin osallistuivat 1 161 henkilöä.

Kulttuurin tuottamista edistettiin avustuksin, palkinnoin ja korona-avustuksella

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaos tuki taiteen esittämistä ja tuottamista Helsingissä laajasti. Tukea myönnettiin hakemusten perusteella yksittäisiin kaupunginosissa tapahtuviin kulttuurihankkeisiin ja ammattilaisten taide- ja kulttuurituotantoon. Korona-erityisavusta jaettiin kolme miljoonaa euroa.

Vuoden aikana käsiteltiin 1 381 avustushakemusta ja avustusta myönnettiin 598 hakemukselle yhteensä 16 982 991 euroa (luvut sisältävät pika-avustukset, mutta ei laitosavustuksia tai harrastushakua). Tästä erillisenä myönnettiin 3 miljoonaa euroa koronaerityisavustuksia. Lisäksi myönnettiin taide- ja kulttuuripalkintoja 35 000 € euron edestä. Nuorison, liikunnan ja kulttuurin yhteishankkeena myönnettiin nuorten harrastamisen sekä vähän liikkuvien liikkumisen tukea.

Helsinki pika-avustus innovatiivisiin projekteihin

Osana avustustoimintaa kaupunki kohdensi poikkeusolojen alkuvaiheessa maaliskoukuussa maksimissaan 5 000 euron suuruisia projektiluontoisia taide- ja kulttuuriavustuksia erityisesti hankkeille ja projekteille, joissa hyödynnettiin nopeasti uusia innovatiivisia tai digitaalisia tapoja saavuttaa yleisöä. Tällaisia olivat esimerkiksi striimatut esitykset tai muu eristystoiminta aikaan sopivalla tavoin. Kulttuurin pika-avustuksina käsiteltiin 534 hakemusta ja avustusta myönnettiin 98 hakemukselle yhteensä 177 500 euroa.

Kolme miljoonaa euroa koronapandemiasta palautumiseen

Syyskuussa järjestettiin erityisavustushaku taide- ja kulttuurialan yhteisöille koronapandemiasta palautumiseen vuosille 2020–2021. Haku oli osa Helsingin koronapandemiaan liittyvää palautumisohjelmaa ja kyseessä oli kertaluonteinen erityisavustus, jolla pyrittiin turvaamaan taiteen ja kulttuurin kentän jatkuvuutta poikkeusoloissa ja elävöittämään kaupunkia. Määräraha oli 3 000 000 euroa ja määräaikaan mennessä saapui 323 hakemusta. Avustuksia haettiin yhteensä 16 487 027 eurolla. Avustusta myönnettiin 102 hakijalle.

Yli 2 000 vauvaa mukaan Kulttuurin kummilapsiin

Kulttuurin kummilapset –hankkeen kautta jokaisella vuonna 2020 tai sen jälkeen syntyvällä helsinkiläislapsella on kummina taide- tai kulttuuritoimija. Kulttuurikummi tarjoaa lapselle mahdollisuuden olla mukana ikäkauden mukaan räätälöidyssä kulttuuritoiminnassa siihen asti, kunnes lapsi menee kouluun.

Kaikki vastasyntyneiden vauvojen perheet saavat kutsun toimintaan lastenneuvolassa ja ilmoittauduttuaan mukaan he voivat osallistua vuosittain vähintään kahteen kulttuurikummin järjestämään tapahtumaan. Kummi määräytyy lapsen syntymävuoden mukaan, vuonna 2020 syntyneet lapset ovat Helsingin kaupunginorkesterin kummilapsia, vuonna 2021 syntyneiden kummeina ovat Helsingin teatterit Helsingin kaupunginteatteri, Suomen Kansallisteatteri, Svenska Teatern, Teatteri ILMi Ö., Q-teatteri ja Nukketeatteri Sampo.

Vuoden 2020 aikana yli 2100 lasta ilmoitettiin mukaan hankkeeseen. Koronapandemian takia suurin osa Helsingin kaupunginorkesterin lapsille järjestämisestä tapahtumasta jouduttiin perumaan, joten orkesteri taltioi kummitapahtuman ja tarjosi perheille mahdollisuuden seurata sitä verkossa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan Ratkaisutoimisto jatkoi hankkeen verkkosivuston kehittämistä käyttäjäpalautteen perusteella. Hankkeen tuottajan johdolla valmistettiin ohjelma vuodelle 2021 sekä aloitettiin vuonna 2022 aloittavien kulttuurikummi (Kaapelitehdas, Tanssin talo, Cirko – uuden sirkuksen keskus, Tanssiteatteri Hurjaruuth, Hotelli- ja ravintolamuseo, Suomen valokuvataiteen museo ja Teatterimuseo) yhteisen ohjelmavuorokauden kehittäminen.

Helsingin kaupunginorkesterin toimintavuotta värittivät muutokset ja poikkeukset

Tammikuusta maaliskuun alkupuolelle kaupunginorkesteri konsertoi suunnitellusti edellisenä syksynä alkaneella italialaisen musiikin teemaohjelmistolla. Maaliskuun myötä koronaviruksen torjuntatoimet läpäisivät orkesteritoiminnan. Loppukevään viikoittaiset sinfoniakonsertit peruttiin ja niiden tilalle toteutettiin pienimuotoisia kamarimusiikkikonsertteja. Kahden viikon välein Musiikkitalon konserttisalissa soitetut kamarimusiikkikonsertit kuultiin suorina lähetyksinä Yle Radio 1:ssä ja striimattiin verkkolähetyksinä Yle Areenaan. Konserttien ohjelmiston suunnittelu joukkoistettiin muusikkokunnalle siten, että kutakin konserttia oli suunnittelemassa yhden tai useamman sektion edustajia.

Kevätkaudella suorien HKO Screen -lähetyksen rinnalle tuotiin muusikoiden HKO Screen Extra -kotikonsertit sekä vapaan kentän kanssa toteutettu vierailukonserttien sarja, HKO Screen Guest. Kaikkien striimattujen konserttien ja muiden erikoislähetysten tavoitavuutta lisäsi helmikuussa lanseerattu mobiilisovellus. HKO Screen -mobiilisovelluksessa julkaistiin myös aiemmin julkaisemattomia verkkokonsertteja orkesterin arkistosta.

Kamarimusiikkikonserttien ohella muusikkokunta teki kevätkaudella korvaavaa työtä mm. sovitusten, nuottien puhtaaksikirjoittamisen ja muun nuotistotyön parissa sekä tuotti sisältöä sosiaalisen median kanaviin. Lisäksi osa muusikoista osallistui kaupungin ja seurakuntien toteuttamaan ikääntyneille kaupunkilaisille suunnattuun Helsinki-apu -asiointipalveluun. Toimintavuonna käynnistyneen uuden kummilapsiprojektin ensimmäinen konsertti toteutettiin kesäkuun alussa julkaistuna verkkokonserttina.

Syyskausi soitettiin turvavälimääräysten takia sinfonietaikokoonpanossa. Voimassa olleiden yleisötilaisuuksien kokoontumisrajoitusten myötä kuhunkin konserttiin oli mahdollista ottaa n. 400 hengen yleisö.

Syys-lokakuun aikana orkesteri soitti neljä eri ohjelmistokokonaisuutta, jotka valmistettiin tavallista pidempinä kahden viikon periodeina. Kukin ohjelma esitettiin konserttiviikon aikana 3-4 kertaa ja viikon konserteista viimeinen striimattiin. Jokaisessa syys-lokakuun konsertissa nähtiin uutuuskoreografia, kun muusikko ja tanssija loivat yhteisen duettoteoksen.

Uusi avaus oli syys-lokakuussa järjestetty Orkesteri tulee kirjastoosi -kiertue, jonka aikana kamarimusiikkikokoonpanot esiintyivät jokaisena arkipäivänä jossain Helsingin kirjastoissa. Yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa toteutetun kiertueen aikana orkesterin muusikot vierailivat kaikissa lähikirjastoissa sekä kirjastoautossa. Kamarimusiikkikonsertteja järjestettiin myös alueellisissa kulttuurikeskuksissa ja kirkoissa.

Marraskuun alun konsertit voitiin soittaa suunnitellusti, kunnes yleisörajoituksia tiukennettiin jälleen, ja loppuvuosi konsertoitiin ilman saliyleisöä.

Orkesterin vuosi 2020 lukuina

- Musiikkitalossa 36 konserttia
- 50 kamarimusiikkikonserttia
- konserteilla ja muilla esiintymisillä noin 31.638 kuulijaa (v. 2019: 111.090)
- konserttien täyttöaste Musiikkitalossa 69,7 % (v. 2019: 91,0 %).

Kaupunginorkesteri tuotti 20 HKO Screen -konserttilähetystä, ja ne tavoittivat yhteensä n. 82.500 seuraajaa eli n. 4100 seuraajaa/lähetys. (2019: 19 kpl, n. 80.000; ka. n. 4200 /lähetys). Yhdeksän konserttia kuultiin suorina lähetyksinä Yle Radio 1:ssä.

Ulkoliikunta nousi suursuosioon - ulkoilualueiden ja uimarantojen kävijämäärät huippulukemissa

Koronapandemiasta aiheutuvista poikkeusolosuhteista johtuen ihmiset löysivät liikunnan ilon ja se näkyi etenkin ulkoilualueilla ja uimarannoilla. YLE:n kanssa TV:hen tuotetusta Jumppahetkestä tuli suosittu ja uusia digitaalisia palveluja otettiin käyttöön.

Koronarajoituksista huolimatta helsinkiläiset käyttivät liikuntapalveluita aktiivisesti. Erityisesti ulkoliikuntapaikkojen merkitys kaupunkilaisille korostui. Vaikka liikuntapaikkojen kävijämäärät putosivat rajoitusten myötä noin 20 %, oli kävijöitä silti runsaat kahdeksan miljoonaa.

Vaikka vuosi oli poikkeuksellinen, helsinkiläiset olivat tyytyväisiä kaupungin liikuntapalveluihin. Monitoimihalleissa ja uimahalleissa asiakkaiden arvioima suositteluindeksi parani. Lisäksi FGC Konsultointi Oy:n syksyllä toteuttaman kuntalaiskyselyn mukaan helsinkiläiset ovat erityisen tyytyväisiä kaupungin ulkoilualueisiin ja puistoihin, sekä kuntoratoihin ja ulkoilureitteihin, joihin oli tyytyväisiä yli 85 % vastaajista. Samoin tyytyväisyys uimahalleihin sekä urheilu- ja pelikenttiin kasvoi edellisestä, vuonna 2016 toteutetusta vastaavasta kyselystä. Henkilöstöliikunnan pitkäaikainen laadukas työ huomioitiin, kun Helsinki valittiin Suomen Aktiivisimmaksi Työpaikaksi. Joka toinen vuosi toteutettava Kunta10-tutkimus osoitti henkilöstön liikkumisen lisääntyneen.

Korona vaikeutti liikuntaseurojen ja kumppaneiden toimintaa. Uutena avustusmuotona seuroille myönnettiin korona-kohdeavustuksia.

Talvet eivät suosineet hiihtäjiä, ulkoilualueilla vilisi väkeä

Talvikausi 2019–2020 oli hiihtäjän näkökulmasta todella surkea. Kivikon hiihtohallin lisäksi Helsingissä pääsi ainoastaan lyhyen ajan hiihtämään Paloheinässä noin kilometrin pituisella tykkilumiladulla. Koronan leviämisen myötä ja rajoitusten astuessa voimaan, tykkilumilatu aurattiin maaliskuussa pois hiihtäjien käytöstä.

Alkupalvi 2020–2021 oli lauha ja lumeton. Paloheinään valmistui juuri ennen vuodenvaihdetta lumetusjärjestelmä toinen osa, jonka avulla voidaan lumettaa yhteensä noin 2,8 km latu. Jo olemassa olevaa järjestelmän ykkösvaihetta hyödyntäen Paloheinään saatiin noin

500 metrin latu hiihtokuntoon joulukuussa. Paloheinässä uusittiin myös 3 hiihtosiltaa. Uudet sillat ovat loivempia, leveämpiä ja turvallisempia hiihtäjille. Kivikon Hiihtohalliin avattiin hiihtäjille latu lokakuun alussa, mutta halli suljettiin kaupungin linjauksen mukaisesti 30. marraskuuta.

Ulkoilualueiden kävijämäärät tuplaantuivat, ulkokuntoilupaikkojen käyttö lisääntyi räjähdysmäisesti ja uimarannoilla vieraili ennätysmäärä kävijöitä, yhteensä lähes 1 miljoonaa kävijää, eli yli 200 000 enemmän kuin edellisvuonna. Tämä näkyi myös ulkoliikunta.fi -palvelussa, joka tarjoaa reaaliaikaista tietoa latujen, luistelukenttien ja uimarantojen kuntotilanteesta.

Pihlajasaaren alkukesän kävijämäärät olivat poikkeuksellisen suuria, vaikka vesiliikenne aloitettiin vasta kesäkuussa osittain koronan, mutta myös uusittavan paineviemäriin merilinjan uusintätöiden takia. Kaunissaarella oli yöpyviä asiakkaita enemmän kuin vuosiin. Mökkien ja saunojen varaamista saarissa parannettiin ottamalla käyttöön sähköinen varausjärjestelmä Varaamo.hel.fi. Kalastuslupien myynti nousi myös takaisin ennätysvuosien tasolle.

Ihmiset matkustivat kesäkaudella aktiivisesti Suomessa, mutta matkailijat eivät suunnanneet pääkaupunkiseudulle ja se näkyi myös Rastilan leirintäalueen kävijämäärissä. Rastilan tulos heikkeni yli 700 000 € verrattuna vuoden 2019 ennätyselliseen tulokseen. Koronasta huolimatta Rastilassa palvelut olivat avoinna läpi koko vuoden ja matkailijoita saapui leirintäalueelle 37 eri maasta kotimaisten matkailijoiden lisäksi.

Veneily vilkastui todella paljon ja pienveneitä myytiin Suomessa ennätysmäärä. Tämä näkyi myös venepaikkavaruksissa, uusia venepaikan hakijoita oli ennätysmäärä. Koronasta johtuen veneitä sai säilyttää poikkeuksellisesti talvisäilytysalueilla myös veneilykauden ajan. Katajanokan vierassatamassa aloitti uusi yrittäjä 10-vuoden sopimuksella.

Liikuntapaikkojen aukioloa jouduttiin rajoittamaan – asiakkaat silti tyytyväisiä

Vuonna 2020 toimittiin liikuntapaikoilla normaaleissa olosuhteissa vain noin kaksi kuukautta. Tammi-helmikuussa asiakasmäärät kasvoivat sisäliikuntapaikoilla aikaisemmista vuosista ja panostus tekojäärajojen aukioloon – alkuvuoden lämpimistä talvisäistä huolimatta - oli oikea ratkaisu. Liikuntapaikat suljettiin maaliskuun puolivälissä ja avattiin jälleen kesäkuun alussa. Kesällä kävijämäärät olivat osin rajoitetut, mutta niiden aukioloaikoja oli laajennettu tavanomaisesta kaupunkilaisten liikuntamahdollisuuksien lisäämiseksi. Syksyllä asiakasmäärät lähtivät taas kasvuun kohti normaalia, mutta pandemiatilanteen heikentyminen katkasi myönteisen kehityksen ja sisäliikuntapaikat suljettiin uudelleen marraskuun lopulla.

Liikuntapaikkojen NPS-tulokset kehittyivät myönteisesti vähentyneistä vastausmääristä huolimatta. Koronarajoitusten myötä korostui perusliikuntapaikkojen ja palveluiden merkitys kaupunkilaisten ja järjestöjen arjessa. Koronasulun aikana keväällä kunnostettiin liikuntapaikkoja. Päätös vain kertalippumyynnistä maauimaloissa tuotti vähentyneistä asiakasmääristä huolimatta edeltävää vuotta vastaavan tulokertymän.

Liikuntapaikkojen toimintaa pystyttiin onnistuneesti sopeuttamaan muuttuvissa tilanteissa: keinoina olivat muun muassa asiakasmäärärajoitukset ja niiden muuttaminen maauimaloissa kesällä ja tekojääradoilla loppuvuodesta sekä valmistautuminen loppuvuodesta laajentamaan jäädytettävien luonnonjäänkenttien määrää. Tekojäärajojen pääsymaksuista

luovuttiin loppuvuodesta, mikä lisäsi niiden suosiota entisestään. Jätkäsaaren uudella tekojääkentällä otettiin käyttöön Suomen ensimmäinen ulkokäyttöön tarkoitettu suuri, sähköinen jäänhoitokone.

Uusia digitaalisia kokeiluja ja viestintäkanavia otettiin käyttöön: tenniskentän voi varata Va-raamo.hel.fi-palvelussa, maauimaloiden ja Yrjönkadun uimahallin pääsylipun voi ostaa en-nakkoon ja maauimaloiden ja tekojääratojen kävijäseurannasta tuli reaaliaikaista.

Rakennushankkeista merkittävin oli vuoden aikana käynnissä ollut Pirkkolan uusien jää-hallien rakentaminen.

Liikkumaan aktivoitiin niin TV:ssä, sähköisillä kanavilla kuin Liikuntaluurissakin

Liikuntaan aktivointi -palvelu otti käyttöön uusia toimintatapoja ja palveluja. Korona pakotti keväällä ohjatut liikuntatunnit tauolle sekä sulki varauspalvelut Kisahallilla. Mitkään palvelut eivät pysähtyneet kuitenkaan kokonaan. Ohjaus jatkui sähköisillä kanavilla ja asiakaspal-velu siirrettiin verkkoon. Henkilöstö tuki muita palveluita ja toimialoja liikkumisen edistä-miseksi ketterien kehittämishankkeiden avulla.

Koronasulut ja -rajoitukset vaikeuttivat liikuntaseurojen ja kumppaneiden toimintaa. Tapah-tumia peruttiin ja perustoimintaa supistettiin. Seuroja avustettiin yhteensä 8,3 miljoonalla eurolla. Tähän sisältyy 300 000 euron korona kohdeavustus, jota myönnettiin liikuntaseu-roille ja muille toimijoille koronan aiheuttamien ennakoimattomien kulujen ja tulonmenetys-ten paikkaamiseen ja uudenlaisten virtuaalisten palveluiden ja tapahtumien kehittämi-seen. Seuroille etsittiin korvaavia liikuntatiloja sekä tehtiin erityislajajärjestelyjä, kun kou-lut ottivat liikuntasaleja opetuskäyttöön.

Liikuntaseurojen kanssa tehtiin yhteistyötä seurojen ja lajiryhmien tapaamisissa, avustusin-foissa, seuraparlamentissa ja seurafoorumissa, sekä vuoden alussa perustetussa Liikunta-seurat Helsingissä -Facebook-ryhmässä. Yhdeksi keskeiseksi keskustelunaiheeksi nousi urheiluyhteisön Reilun pelin periaatteet, joiden sisällöistä, merkityksestä ja tavoitteista käy-tiin vilkasta keskustelua niin seurojen kanssa kuin toimialan sisäisestikin osana avustuseh-tojen kehittämisprosessia.

Ohjatut liikuntapalvelut toimivat lähes normaalisti tammi-maaliskuussa, kesäkaudella ja syys-marraskuussa. Muina aikoina ohjattu toiminta keskeytyi tai sitä sopeutettiin. YLE TV2:n kanssa lanseerattiin uusi ikääntyneiden liikuntaa kotona edistävä ohjelmasarja. Jumppahetkiä tuotettiin yhteensä 60 jaksoa, joiden katsojaluvut kohosivat todella korkeiksi. Parhaimmillaan ohjelmalla oli viikkotasolla jopa 300 000 TV-katsojaa. Areenasta Jumppa-hetkeä on katsottu jopa 800 000 kertaa.

Helsinki-kanavalle (helsinkikanava.fi) tuotettiin mm. jumppia, tuolijumppia, lattarijumppia ja lasten liikuntaseikkailuja. Lisäksi liikunnanohjaajat vetivät keväällä Teams-taukoliikuntaan eri toimialoille, kävivät ohjaamassa parvekejumppia eri puolilla Helsinkiä ja tuottivat satoja liikunta- ja ulkoiluvinkkejä ja -videoita kaupungin somekanaviin.

Videoiden lisäksi tuotettiin esitteitä ja sähköistä materiaalia kotiliikunnan ja ulkoilun akti-vointiin. Pienten lasten perheille suunnatut Perhehulinat käynnistyivät. Yksilöllistä liikunta-neuvontaa annettiin lähes normaalisti koko vuoden ajan lähi- ja etätyönä. Henkilöstöliikun-tan liikuntakoutsaus- ja puhelinneuvontamallit käynnistyivät sekä kehitettiin liikkumisvink-kejä tarjoavaa Liikuntaluuria. Yhteistyötä tehtiin muiden kaupunkien, kumppanien ja toi-mialojen kanssa arkiliikunnan sekä koululaisten liikunnan harrastamisen edistämiseksi,

liikuntaneuvonnan ja ikääntyneiden etäpalveluiden kehittämiseksi, uuden tiedon tuottamiseksi ja palveluiden vaikuttavuuden parantamiseksi.

Liikkumishjelman havainnot ja tavoitteet toimivat monien palvelussa toteutettujen toimenpiteiden keskeisinä kimmokkeina.

Nuorisotyössä vastattiin nopeasti poikkeusolojen tuomiin haasteisiin

Pandemia johti yhteiskunnassa palveluiden rajoitustoimiin, ja nämä toimet kohdistuivat erityisen vahvasti lapsiin ja nuoriin. Vuoden kuluessa toteutui useita katkoksia lasten ja nuorten tärkeissä harrastustoiminnoissa sekä nuorisotyössä. Erityisesti avointen ovien toiminta oli merkittävän osan vuodesta tauolla ja nuorisotyötä tuli suunnata vuoden aikana toisin kuin alun perin oli suunniteltu.

Maaliskuussa 2020 siirryttäessä poikkeustoimiin nuorisotyö, perinteensä mukaisesti, tarttui nopeasti toimeen. Työn painopisteet määriteltiin nopeasti uudelleen ja työn tekeminen suunnattiin jalkautuvaan ja digitaaliseen nuorisotyöhön sekä nuorten yksilölliseen tukeen.

Pandemia vaikutti lähes kaikkeen toimintaan. Rajoitustoimien vaikutukset eivät olleet ainoastaan toimintoja sulkevaa, vaan poikkeusolot myös kiihdyttivät tiettyjä prosesseja ja nuorisotyön muotoja uusia muotoja kehitettiin nopealla tahdilla. Jalkautuvan nuorisotyön osaminen laajeni merkittävästi ja digitaalisen nuorisotyön tekeminen kasvatti volyyymiä. Myös uusia välineitä otettiin käyttöön. Nämä muutokset ja osaamisen vahvistuminen tulevat myös jatkossa muuttamaan nuorisotyön käytänteitä, vaikka aikanaan poikkeusolojen päätymisen jälkeen kasvokkaisen kohtaamisen tarve on erityisen suuri.

On selvää, että vuosi 2020 tulee vahvasti vaikuttamaan myös seuraavien vuosien nuorisotyön ja nuorten palveluiden tarpeisiin: nuorilla on tarve kaveruuteen ja yhteisöön ja jo aiemmin horjunut usko tulevaisuuteen tarvitsee erityistä vahvistamista poikkeusolojen jälkeen.

Vuonna 2020 valmistui helsinkiläisen nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS). Tämä laajaan osallistuvaan suunnitteluun sekä toimintatutkimukseen pohjaava suunnitelma luo hyvän pohjan nuorisotyön kehittämiseen tulevina vuosina.

NUPS ohjaa ja suuntaa, linjaa ja rajaa nuorisotyötä

Kertomusvuonna nuorisotyön keskeisimpiä tavoitteita oli nuorisotyön perussuunnitelman (NUPS) valmiiksi saaminen. Tämä tavoite toteutui hyvin poikkeusoloista huolimatta.

Nuorisotyön perussuunnitelma ohjaa ja suuntaa, linjaa ja rajaa sitä, miten nuorisotyötä tehdään kaupunkistrategian puitteissa. Nuorisotyön perussuunnitelmassa kuvataan nuorisopalveluiden missio, visio, työtä ohjaavat periaatteet sekä työmuodot, joiden mukaan nuorisotyötä tehdään. Nuorisotyön keskeisiksi työmuodoiksi valikoituivat nuoren toimijuuden vahvistaminen, yhteisöjen ja nuorten ryhmien kanssa työskentely, nuorten innostaminen vaikuttamiseen ja omaehtoiseen toimintaan sekä nuoruuden edunvalvonta.

Henkilöstö osallistui NUPSin tekemiseen monin tavoin läpi prosessin. Osallistumisen tapoja olivat mm. työpäiväkirja, yksilöhaastattelut, ryhmäkeskustelut ja työpajat. Yli 260 nuorisopalveluiden työntekijää osallistui suunnitteluun sen eri vaiheissa, tausta-aineistoon

kuului 135 nuoren tarina, päiväkirjaa työstään piti 29 työntekijää ja yksilö tai ryhmähaastatteluja tehtiin 104. Laaja prosessi suunnitelman taustalla takaa sen, että yhteinen tapa puhua nuorisotyöstä ja sen tavoitteista läpäisee vahvasti nuorisopalvelut.

Jalkautuva nuorisotyö sai enemmän jalansijaa

Helsingin nuorisopalvelut on viime vuosina vahvistanut jalkautuvaa nuorisotyötään. Päätömisesti ja säännöllisesti jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään pääkaupunkiseudun yhteisenä ja Vantaan koordinoimana ”Nuorisotyö raiteilla” -toimintamallina sekä etsivän nuorisotyön yhteydessä toimivana ”Stadin jalkautujat” toimintana.

Jalkautuva nuorisotyö laajeni huomattavasti tarpeen ja kysynnän räjähtäessä koronavirusolosuhteissa. Se, että nuorisopalveluilla on päätoimisia jalkautuvia nuoriso-ohjaajia ja tuki- sekä esihenkilörakenteet tälle työlle mahdollistivat sen, että laaja joukko alueellisten yksiköiden nuoriso-ohjaajia pystyttiin nopeasti kouluttamaan työhön, joka vaatii selkeästi erilaista työtettä kuin alueellinen nuorisotyö, joka tukeutuu nuorisotaloihin. Koulutuksen lisäksi vuoden 2020 aika järjestettiin etäyhteyksin 16 osaamisen ja kokemusten jakamiseen tähdännyttä jalkautuvan nuorisotyön pyöreän pöydän keskustelua.

Koska jalkautuvan nuorisotyön volyyymi laajeni ja työtä tehtiin laajasi eri puolilla kaupunkia, jalkautuvalla nuorisotyöllä saatiin kerättyä tietoa ilmiöistä ja nuorten hyvinvoinnista monilla tavoin. Jalkautuvan nuorisotyön toimijat olivat myös vahvasti esillä loppuvuodesta median kiinnittäessä huomiota rikollisia muotoja saaneeseen nuorten oireiluun.

Vuoden 2020 aikana työstettiin myös Aluehallintoviraston rahoituksella jalkautuvan nuorisotyön käsikirjaa. Tätä käsikirjaa voitiin tehdä koronan vuoksi suunniteltua laajemmalla osaamiskapasiteetilla, kun päätömisesti jalkautuvat nuoriso-ohjaajat kommentoivat, tuottivat materiaalia ja antoivat case-esimerkkejä koulutusten pohjaksi.

Digitaalinen nuorisotyö

Vuosi 2020 tarkoitti vahvaa digiloikkaa yhteiskunnassa ja työnteon digitalisaation muutosta. Myös nuorisopalveluissa digitaalisten alustojen käyttö työssä laajeni merkittävästi sekä sisäisesti että nuorten kanssa tehtävässä työssä. Käyttöön otettiin sekä Harrastuspassi että digitaalinen jäsenkortti.

Merkittävimmät muutokset tapahtuivat kuitenkin varsinaisessa digitaalisessa nuorisotyössä. Poikkeusaikana nuorisotyössä otettiin laajasti käyttöön uusia toiminta-alustoja, kuten Discordin, jota oli aiemmin hyödynnetty lähinnä pelitoiminnassa. Nyt siitä tuli laajasti käytössä oleva nuorten kohtaamisen väline muiden sosiaalisen median työvälineiden rinnalle. Discordin käytöstä nuorisotyössä tehtiin myös ensimmäinen kaupungilla tämän kaltaiselle alustalle toteutettu riskiarvio ja laadittiin alustan käyttöön ohjeet työntekijöille. Digitaalisen nuorisotyön osaamisen jakamisen välineeksi vakiintuivat nuorisotyöntekijöiden digikahvit, jossa osaamista ja kokemuksia pystyttiin jakamaan vertaisoppimisen hengessä. Selkeä huomio digitaalisen nuorisotyön volyymin kasvussa oli, että tämän työn kautta ei tavoiteta ainoastaan nuorisotyöntekijöille ennestään tuttuja nuoria vaan toimintaan osallistujien profiili on osin erilainen kuin kasvokkain tapahtuvassa nuorisotyössä.

Nuorten yksilöllinen tuki

Nuorisopalveluiden toiminnassa panostettiin korona-aikana nuorten yksilölliseen tukeen enemmän kuin aiemmin. Henkilöstön osaamista nuorten pahan olon kohtaamiseksi verkossa ja seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi vahvistettiin. Keinoja tähän olivat

muun muassa:

- Kaikille avoin webinaari (Mieli ry) + Sekasin-päivystäjien koulutukset
- Koordinaatin Grooming -koulutus Tiivistämössä ja materiaaleja kaikkiin yksiköihin
- Yksilöllisen tuen vapaamuotoisia keskustelutunteja ohjaajille
- Korona-ajan yksilöllinen tuki -kanava, jossa keskustelua, ohjeita, tietoa muista tukipalveluista

Nuorisopalvelukokonaisuus oli tiiviisti mukana lasten ja nuorten mielenterveyspalveluketjujen kaupunkitasoisessa kehittämistyössä ja vuoden aikana tiivistettiin yhteistyötä Soten perhepalveluiden sekä lastensuojelun kanssa.

Poikkeusajan alussa aloitettiin nopeasti yhteistyö Mieli ry:n kanssa ja Sekasin-päivystäjiksi koulutettiin noin 60 nuoriso-ohjaajaa lähes kaikista yksiköistä.

Nuoriso-ohjaajat päivystävät chatissa enimmäkseen ilta-aikoina. Nuorisopalveluiden nuoriso-ohjaajien SekasinChat päivystystunteja kertyi vuonna 2020 1514,5 h.

Loma-ajan toiminta järjestettiin terveysturvallisesti

Kesän 2020 toiminnot pystyttiin toteuttamaan pitkälle suunnitelmien mukaisesti. Kesäkauden toimintaa pystyttiin toteuttamaan terveysturvallisesti paitsi alueellisesti eri puolilla kaupunkia myös erityisissä kesätoimintapisteissä, kuten Bengtsärin leirisaaressa sekä Vartiosaassa, jossa toteutettiin Saarigalleria-toimintaa. Kaupungin nuorisopalvelut vahvistivat kesäajan toimintaan yläkouluikäisille nuorille ja palkkasi edellisten vuosien tapaan runsaasti nuoria kesätyöntekijöitä.

Alakouluikäisten lasten ja nuorten ja nuorten leiritoiminnasta vastaa kaupungissa vahva järjestökenttä, jota kaupunki avustaa erityisellä loma-aikojen leiritoiminnan avustuksella.

Myös järjestökenttä sopeutui haastavaan tilanteeseen hyvin. Loma-aikojen leiriavustuksia myönnettiin 630 000 euroa 37 yhdistykselle yhteensä 391 päiväleirille ja 103 yöleirille. Päiväleirivuorokausia oli 35 910 ja yöleirivuorokausia 16 307. Päiväleireille osallistui 7 439 ja yöleireille 2 776 helsinkiläislästä ja -nuorta. Huomioitavaa on se, että koronasta huolimatta järjestöt onnistuivat toteuttamaan leiritoimintansa useista peruutuksista huolimatta lähes vuoden 2019 tasossa. Leirejä järjestettiin niin nuorisopalvelujen toimipisteissä kuin järjestöjen omissa toimitiloissa.

Maahanmuuttajanuorten Helsinki hanke päättyi: toimintamalleja jatketaan

Me-Säätiön ja Helsingin kaupungin laajan yhteistyöhankkeen hankekausi päättyi vuoden 2020 lopussa. Hankkeessa kehitetyt toimintamallit saivat kuitenkin jatkoa. Nuorisopalvelukokonaisuus jatkaa nuorten ensimmäisiä työkokemuksia tarjoavaa Job´d toimintamallia, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala vastaa jatkossa vertaisopettamisen BuddySchool toiminnasta ja nuorten puhujien foorumi MakeSomeNoise jatkaa toimintaansa oikeusministeriön rahoittamassa hankkeessa.

Uudet Jakomäen ja Malminkartanon nuorisotilat valmistuivat yhteistyöhankkeina

Jakomäki sai uuden keskipisteen, kun kaupungin monitoimirakennus Jakomäen sydän valmistui syyskuussa. Yhtenä keskeisenä osana tätä kokonaisuutta toimii uusi Jakomäen nuorisotalo. Tilojen yhteiskäyttöä edistävä talo on sisältä täysin uudenlainen avoin ja monimuotoinen oppimisympäristö. Kaupunki alkoi suunnitella rakennushanketta vuonna 2016,

ja vuonna 2020 koulu, päiväkoti, leikkipuisto ja nuorisotalo muuttivat uusiin tiloihin saman katon alle.

Malminkartanon uusi nuorisotalo avattiin syyskauden 2020 alussa. ”Nuta” sijaitsee päiväkodin kanssa samassa uudisrakennuksessa. Talon toiminnassa panostetaan erityisesti peliteemoihin, koska nuoret ovat niin toivoneet. Palvelutarjonta mahdollistaa monimuotoisen elektronisen ja liikunnallisen pelaamisen: käytävissä ovat tehokkaat konsoli- ja PC-pelikoneet, nopeat nettiyhteydet ja runsas valikoima VR-, tietokone- ja lautapelejä. Talosta löytyy myös biljardi-, pöytäfutis- ja pingispöytiä, huippuhieno liikuntasali pelivälineineen, ulkokenttä joukkuepeleihin sekä pienryhmätiloja, jotka mahdollistavat muun muassa roolipelit. Tekemistä nuorisotalolla suunnitellaan jatkossa yhdessä pelaamisesta kiinnostuneiden kanssa.

Toimialan palvelut ja tarjonta näkyivät niin perinteisessä kuin sosiaalisessa mediassakin

Kirjaston palveluista, kulttuuritarjonnasta, liikuntamahdollisuuksista ja nuorisotyöstä viestittiin aktiivisesti eri medioille ympäri vuoden. Toimiala keräsi vuonna 2020 yhteensä 5 869 mediamainintaa, kun nk. normaalivuotena eli vuonna 2019 mediamainintoja oli 6 820 (vuonna 2019 lähes 14 % enemmän).

Mediassa keskeisiksi teemoiksi nousivat kaupungin tiloihin, tapahtumiin ja nuorisotyöhön vaikuttavat koronarajoitukset, mutta näkyvyyttä saivat myös yksittäiset näyttelyt, kuten ”Mieliala – Helsinki 1393–1945” ja tapahtumat, kuten Helsinki Biennaali, sekä esimerkiksi museoiden ja kirjastojen uudet tavat toimia korona-aikana. Oodi sai myös vuonna 2020 hyvää medianäkyvyyttä. Toimialan medianäkyvyys oli suurimmaksi osaksi sävylltään neutraalia.

Avainluvut

Mittari	Kaikki osumat	Kulttuuri	Liikunta	Nuoriso	Kirjastot
 Mainintojen määrä	5869	2990	1039	562	2237
 Brand Building Effect	140 M	92 M	32 M	17 M	36 M
 Potentiaaliset lukijat	768 M	424 M	141 M	68 M	257 M
 Ei-negatiivinen julkisuus	94 %	99 %	93 %	100 %	89 %

Sosiaalisen median kanavilla yli 100 miljoonaa käyttökertaa

Kulttuurin ja vapaa ajan toimialan sosiaalinen media jatkoi kasvuaan vuonna 2020. Kuvan laaja somepäivittäjäverkosto teki herkeämättä työtä tiedottaen kaupunkilaisia muuttuvista tilanteista ja tuoden iloa ja kevennystä korona-arjen keskelle. Statistiikan valossa tehtävä

onnistui erinomaisesti ja toimialan somen sisällöt näkyivät kaupunkilaisten ruuduilla vuoden aikana huikeat yli sata miljoonaa kertaa. Tämä on ensimmäinen, kerta kun sadan miljoonan näyttökerran raja meni rikki. Kasvua vuodesta 2019 syntyi yli 50 %. Kaupunkilaiset myös sitoutuivat jaettuihin sisältöihin. He tykkäsivät, kommentoivat, jakoivat ja lukivat lisää, lähes 2,7 miljoonaa kertaa. Postausten linkkejä klikattiin yli 350 000 kertaa. Seuraajia Kuvan sosiaalisen median kanavilla on tällä hetkellä yli 300 000. Seuraajat ovat iältään pääosin 25–54-vuotiaita ja heistä noin 70 % on naisia.

Tapahtui taustalla

Hallinnon organisaatiouudistustyö saatiin päätökseen

Toimialan hallinnon uudistamisprosessi alkoi alkuvuodesta 2020 ja saatiin päätökseen vuoden lopussa. Uudistuksella korjattiin vuonna 2017 tehdyssä toimialauudistuksessa syntyneitä ongelmakohtia ja reagoitiin kaupungin digiperustan uudistamiseen, mistä seurasi tiettyjen digitaalisten toimintojen keskittäminen kaupunginkansliaan.

Organisaatiouudistuksessa hallinnon seitsemän palvelua tiivistettiin viiteen: hallintopalveluihin, henkilöstöpalveluihin, kehittämis- ja digitalisaatiopalveluihin, talous- ja suunnittelu- palveluihin sekä viestintä- ja markkinointipalveluihin. Uusi organisaatiomalli tuli voimaan 1.1.2021.

Tietohallintopalvelusta henkilöstöä kaupunginkansliaan

Kaupunginkanslian digitaalisen perustan perustamisen ja toimialan hallinnon uudistamisen myötä toimialan tietohallintopalvelut organisoitiin vuoden kuluessa uudeksi kehittämis- ja digitalisaatiopalveluksi. Palveluun tuli kolme yksikköä: kehittämissyksikkö, digitaaliset palvelut -yksikkö ja digitalisaatiokehitys-yksikkö. Vuoden 2021 alusta osa toimialan tietohallinnon henkilökunnasta siirtyi kaupunginkanslian digitaaliseen perustaan, ”dipeen”.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstömäärä 2020:

vakituiset 1865, määräaikaiset 274, työllistetyt 76, yhteensä 2 215 henkeä

Henkilöstösuunnittelua vahvistettiin ja henkilöstön digiosaamista kehitettiin

Toimialan esihenkilöt osallistuivat valmentavan johtamisen koulutuskokonaisuuteen vuoden 2020 aikana. Henkilöstösuunnittelua vahvistettiin linkittämällä se vahvemmin talouden suunnitteluprosessiin.

Digiosaamisen kehittämiseksi koronan tuoma poikkeusaika loi ison tarpeen ja siihen vastattiin järjestämällä digiosaamisen valmennuksia työntekijöille. ICT- koulutuksissa ja O365 työkalujen käytön tuessa apuna oli Wistec-sopimuskumppanilta ostettu palvelu, joka mah-

dollisti itsenäisen omatoimisen opiskelun ja tarjosi laajan kattauksen opettajajohtoisia tilaisuuksia. Etäopiskellen digitaitoihin syventyi vuoden 2020 loppuun mennessä 543 henkilökunnan edustajaa, lisäksi 318 opiskeli digitaitoja opettajan johdolla. Myös toimialan digitalisaatiota tiimien tasolla vauhdittavia digilähetteläitä koulutettiin aktiivisesti.

Työtyytyväisyys kasvoi

Helsingin kaupungilla aloitettiin Onnistumisen johtaminen alkuvuodesta 2020. Onnistumisen johtamisella esihenkilöt mahdollistavat työntekijöiden onnistumisen työssään. Jokaisen työntekijän kanssa käydään onnistumiskeskustelut (aiemmin tulos- ja kehityskeskustelut) ja varttikeskustelut (tilannepalaveri ja tuki). Tarpeen mukaan käydään myös työn sujuvuuskeskusteluja ja varhaisen tuen keskusteluja. Käytössä on Onni-järjestelmä, johon keskustelutiedot tallennetaan Varttikeskusteluja lukuun ottamatta.

Henkilöstökyselyjen tulokset paranivat – etätyö löi itsensä läpi

Kunta10:n ja Uudistumisen pulssin tulokset paranivat ja esimerkiksi valmentava johtaminen kehittyi hienosti vuoden takaiseen tilanteeseen verrattaessa. Asiantuntijatyötä tekevät siirtyivät maaliskuussa 2020 etätyöhön, joka jatkui vuoden loppuun saakka.

Tulospalkkiotavoitteet eivät toteutuneet

Koronavirustilanteen luoma poikkeustilanne vuonna 2020 oli haastava Helsingin kaupungille myös taloudellisesti. Tulospalkkiojärjestelmä on luonteeltaan omarahoitteinen siten, että tulospalkkiot rahoitetaan koko kaupungin toimintamenotavoitteen alituksesta. Tulospalkkiojärjestelmän yhteinen rahoitusehto ei toteutunut ja eikä toimialalla saavutettu toimialan henkilöstön tulospalkkiotavoitteita:

Vastuullisen taloudenpidon tavoitteena oli yksikkökustannusten pieneneminen tilinpäätös 2019 vs. 2020. Tämä tavoite ei toteutunut.

Maailman toimivin kaupunki - Kulttuurin ja vapaa ajan toimiala käyttää yhteisiä välineitä asiakaskokemuksen arviointiin, parantamiseen ja johtamiseen. Tästä tavoitteesta minimitaso (0 %) toteutui.

Uudistuvat palvelut: palvelukokonaisuuksittain kuvataan, ketkä muut tuottavat oman sektorin palveluja tai toimintaa ja mikä on kulttuurin ja vapaa ajan toimialan tehtävä palvelutuottajana. Tämä tavoite ei toteutunut.

Valmentavan johtamisen (Kunta 10) tavoitteet asetettiin esihenkilöille palvelukohtaisesti. Esihenkilöiden tavoite toteutui, mutta kaupunkitasoinen yhteinen rahoitusehto ei toteutunut, joten palkkioita ei tullut maksuun.

Tulospalkkioita ei valitettavasti voitu maksaa toimialoilla ja virastoissa ja tämä koskee niin johtoa, esihenkilöitä kuin työntekijöitäkin.

Sisäistä viestintää kehitettiin monin keinoin

Toimialan sisäistä viestintää alettiin tehdä entistä monikanavaisemmin, jotta kaikki toimialan työntekijät tavoitettaisiin paremmin kuin aiempina vuosina.

Kulttuurin laitosavustuksilla tuetaan kulttuuria edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat laina-, toiminta- ja vuokra-avustus. Vuonna 2020 avustuksia myönnettiin yhteensä 23 miljoonaa euroa jakautuen seuraavalla tavalla: Helsingin teatterisäätiö sr (13,9 milj. eur), Suomen Kansallisoopperan säätiö sr (3,7 milj. eur), Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr (4,6 milj. eur) ja Uuden musiikin orkesteri (0,8 milj. eur).

Liikunnan laitosavustuksilla tuetaan liikuntaa edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat rahoitus-, toiminta- ja vuokra-avustus. Vuonna 2020 avustuksia myönnettiin yhteensä 15,9 miljoonaa euroa jakautuen seuraavalla tavalla: Stadion-säätiö (6,9 milj. eur), Urheiluhallit Oy (4,1 milj. eur), Vuosaaren urheilutalo (2,4 milj. eur), Jääkentäsäätiö (1,2 milj. eur), Mäkelänrinteen uintikeskus (0,6 milj. eur), Helsinki Stadion Oy (0,4 milj. eur), Muut toimijat (0,3 milj.).

Irtaimen omaisuuden investointibudjetti oli ylitysoikeudet mukaan lukien 9,7 miljoonaa euroa. Investointeja tehtiin 8,5 miljoonalla eurolla. Näistä Ict-investointeja oli 3,6 miljoonaa ja muita hankintoja 4,8 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit liittyivät toimialan digitalisointiohjelmaan. Investointirahoja jäi käyttämättä 1,2 miljoonaa euroa viivästyneiden hankkeiden vuoksi.

Koronakriisin vaikutus talouteen

Koronapandemian vuoksi toimialan toimipaikat olivat kiinni tai rajoitetusti auki suurimman osan vuodesta. Tämä heikensi toimialan tulokertymää noin 9,5 miljoonaa euroa. Tulonmenetykset koostuivat mm. pääsylippu- ja muista myyntituloista sekä vuokratuloista. Korona lisäsi toimintamenoja 3,2 miljoonaa euroa johtuen taiteen ja kulttuurin lisäavustuksesta sekä Helsinki-apu toiminnasta. Koronan aiheuttamia menosäästöjä syntyi 7,5 miljoonaa euroa. Menosäästöt koostuivat pääosin henkilöstömenoista ja palkkioista, tarvike- ja palveluostoista sekä vuokrista. Koronapandemian nettovaikutus toimialan toimintakatteeseen oli -5,3 miljoonaa euroa.

Suoritetavoitteiden toteuma 2020

Suoritetavoitteet	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Liikunta			
Käyntikerrat	10 000 000	8 121 215	-1 878 785
Nuoriso			
Nuorten käyntikerrat	880 000	503 327	-376 673
Nuorten järjestämän toiminnan määrä	17 %	6 %	-11 %
Kulttuuri			
Kulttuurikeskukset			
Tapahtumien määrä	1 600	1 243	-357
Käyntikerrat	580 000	296 309	-283 691
Kulttuurin edistäminen			
Tapahtumien määrä	400	317	-83
Käyntikerrat	145 000	112 884	-32 116
Orkesteri			
Sinfoniakonserttien määrä	49	36	-13
Käyntikerrat	120 000	22 888	-97 112
HAM			
Käyntikerrat	145 000	84 041	-60 959
Helsinki biennaali käyntikerrat	300 000	0	-300 000
Museo			
Käyntikerrat	440 000	148 303	-291 697
Verkkopalveluiden asiakastoiminnot	3 700 000	5 494 662	1 794 662
Kirjasto			
Aukiolotunnit	108 000	85 671	-22 329
Fyysiset käyntikerrat	8 200 000	5 197 400	-3 002 600
Verkkokäynnit	12 000 000	15 915 048	3 915 048

Korvaavat suoritteet

Koronasulkujen ja -rajoitusten vuoksi toimiala ei saavuttanut kaikkia suoritetavoitteitaan, mutta palveluja tuotettiin uudella tavalla, joista kerättiin korvaavia suoritteita ja niitä mitattiin mm. suoratoistojen määrällä ja katsojaluvuilla.

Suorite	2019	2020	Huomaus
Chat-keskustelujen määrä	934	4 719	
E-kirjojen käyttökerrat	224 897	2 203 428	Helsingin laskennallinen osuus pääkaupunkisedun kaupunginkirjastojen yhteisestä Helmet-palvelusta
E-lehtien käyttökerrat	470 130	931 870	
Helsingin kaupunginorkesterin "lounaskonsertit" kirjastoissa		1 752	kuulijaa
Verkkokäynnit Helmet-sivustoon	4 067 096	5 155 832	Helsingin laskennallinen osuus Helmet-yhteisestä palvelusta

Kulttuurikeskusten verkkoesitykset		696 700	Sekä live-yleisö että tallenteiden katsojat. Lukuun sisältyvät myös Savoy-teatteri ja Espan lava
Verkkokäynnit HAM:n sivustoihin	457 872	357 761	
Verkkokäynnit Finna-palveluun	180 260	190 317	
Kaupunginmuseon Finna-palvelun asiakastoiminnot	905 281	1 178 413	
Verkkokäynnit Helsinkikuvia-sivustoon	136 967	186 739	
Verkkokäynnit Kultus-sivustoon	33 527	39 010	
Helsinki-kanavan verkkoesitysten ja -tapahtumien katselukurat		116 159	Vain tallenteet, suorat katselut eivät sisälly lukuun
Facebook-impessiot	4 648 332	9 801 243	
Instagram-impessiot	4 060 766	5 433 130	

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta -lautakunta ja sen jaostojen toiminta

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Jäsen	Varajäsen
Nasima Razmyar (SDP) pj.	Otto Kongäs
Arja Karhuvaara (Kok.) vpj.	Veli-Pekka Dufva
Laura Varjokari (Kok.)	Raine Luomanen
Otto Meri (Kok.)	Jenni Pajunen
Heimo Laaksonen (Kok.)	Heidi Ruhala
Pauliina Saares (Vihr.)	Ville Sinnemäki
Johanna Sydänmaa (Vihr)	Päivi Meros
Jussi Chydenius (Vihr.)	Johanna Nuorteva
Niilo Toivonen (SDP)	Tuomas Finne
Sami Muttilainen (Vas.)	Jani Valpio
Silja Borgarsdóttir Sandelin (RKP)	Simon Granroth
Terhi Peltokorpi (Kesk.)	Eeva Kärkkäinen
Mika Ebeling (KD)	Tuulikki Tepora Hanna-Kaisa Simojoki (11.3.2020 saakka)

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan vuosi 2020 oli sen kolmas kokonainen toimivuosi. 13-jäsenisen lautakunnan puheenjohtajana on toimialan apulaispormestari Nasima Razmyar. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan esittelijöinä toimivat asiasisällöstä riippuen toimialajohtaja Tommi Laitio, hallintojohtaja Kirsti Laine-Hendolin, kulttuurijohtaja Mari Männistö, kir-

jastopalvelujen johtaja Katri Vääntinen, liikuntajohtaja Tarja Loikkanen sekä nuorisoasiainjohtaja Mikko Vatka. Lautakunnan ja sen alaisten kulttuuri- ja kirjastojaoston, liikuntajaoston ja nuorisojaoston sihteerinä toimii hallintoasiantuntija Miska Nera.

Nuorisoneuvoston edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus lautakuntien kokouksissa. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa nuorisoneuvoston edustajina toimivat vuonna 2020 Iris Kässi, Elias Mustamand ja Jenny Vu. Edustajat osallistuvat kokouksiin yksi kerrallaan mahdollisimman tasapuolisesti vuorotellen.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta piti julkisen ja yleisölle avoimen kokouksen 14.1.2020 Keskustakirjasto Oodin Maijansalissa ja kokous näytettiin suorana Helsinki-kanavalla. Koronapandemia näkyi lautakunnan ja sen alaisten jaostojen kokouskäytännöissä. Keväällä 2020 kaupunginvaltuusto päätti, että toimielinten kokouksiin on mahdollista osallistua sähköisessä kokouksympäristössä, eli osallistuminen etänä mahdollistettiin. Suurin osa luottamushenkilöistä osallistui loppuvuoden kokouksiin etäyhteyden avulla. Kokouksissa oli yleensä läsnä puheenjohtaja, ainakin yksi esittelijöistä, pöytäkirjanpitäjä, tekninen avustaja ja muutama luottamushenkilö. Marraskuussa otettiin käyttöön kasvomaskisuositus fyysisellä kokouspaikalla kokouksiin osallistuville.

Vuonna 2020 kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kokoontui 20 kertaa ja teki 207 päätöstä. Lautakunta antoi 59 lausuntoa; esimerkiksi kaupunkilaisten liikuntamahdollisuuksien parantamiseen, lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksiin sekä hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen, kulttuurialan eettisen toimielimen perustamiseen sekä Helsingin asumisen ja maankäytön ohjelmaan liittyen.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta edesauttoi päätöksillään liikuntamahdollisuuksia vuokraamalla maa-alueita toimijoille, teki hankintapäätöksiä toimialan tarpeisiin mm. digitalisointiohjelmaan liittyen, valitsi uuden kaupunginmuseon museonjohtajan sekä hyväksyi kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet. Koronapandemian takia lautakunta linjasi, ettei kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla myönnettyjä avustuksia peritä takaisin, jos avustettavan toiminnan keskeytyminen johtuu koronavirustilanteesta. Syyskuussa lautakunta käsitteli kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan talousarvioehdotuksen vuodelle 2021.

Kulttuuri- ja kirjastojaosto

Jäsen	Varajäsen
Tuomas Finne (SDP) pj.	Jonne Juntura
Jenni Pajunen (Kok.) vpj.	Lasse Pipinen
Timo Vuori (Kok.)	Sirpa Kivilaakso
Hannu Oskala (Vihr.)	Marianne Savallampi
Pauliina Lehtinen (Vihr.)	Aino Toiviainen-Koskinen
Satu Silvo (Vihr.)	Ville Ylikahri
Elisa Tarkiainen (Kok.)	Jukka Mattila
Antti Kauppinen (Vas.)	Iiris Karppinen Katja Niemi (29.1.2020 saakka)
Petrus Pennanen (Avoin puolue)	Satu Immonen (Pir.)

Yhdeksänjäsenisen kulttuuri- ja kirjastojaoston puheenjohtaja on Tuomas Finne. Vuonna 2020 kulttuuri- ja kirjastojaosto kokoontui vuonna 20 kertaa ja teki 44 päätöstä. Kulttuurijaosto huolehtii taide- ja kulttuuritoimintaan sekä kulttuuripolitiikan toteuttamiseen tarkoitettujen avustusten jakamiseen liittyvistä tehtävistä sekä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien hyväksymisestä. Jaosto antaa lausunnon toimialalautakunnalle tulosbudjetista ja toimintasuunnitelmasta.

Kulttuuri- ja kirjastojaosto myönsi läpi vuoden taide- ja kulttuuriavustuksia aina isoista taidelaitosten toiminta-avustuksista pienempimuotoisiin projektiavustuksiin sekä erillisiin kehittämisasiavustuksiin. Helsinki-päivänä 12.6. myönnettiin kulttuuripalkinto muusikko J. Karjalaiselle ja samalla myönnettiin kolme vuoden taiteilija -palkintoa. Syyskaudella kulttuuri- ja kirjastojaosto päätti kolmen miljoonan euron taide- ja kulttuurialan yhteisöille suunnatun erityisasiavustuksen jakamisesta koronapandemiasta palautumiseen. Lisäksi jaosto perusti uuden iäkkäiden ihmisten liikkumisen ja kulttuuritoimintaan suunnatun avustusmuodon, jonka haku avataan keväällä 2021. Vuoden 2020 Helsingin kulttuuriteko -palkinto myönnettiin Suvilahti TBA -ravintola- ja tapahtuma-alan yritykselle.

Liikuntajaosto

Jäsen	Varajäsen
Heimo Laaksonen (Kok.) pj	Kristiina Ilvonen
Heidi Ruhala (Kok.)	Panu Hämäri
Pekka Löfman (Kok.)	Maria Miala Jonna Temonen (29.1.2020 saakka)
Johanna Sydänmaa (Vihr.) vpj	Joonas Lyytinen
Joonas Kolehmainen (Vihr.)	Nina Miettinen
Leila Vasama (SDP)	Harri Laiho
Jukka Järvinen (SDP)	Pirjo Kivistö
Zahra Abdulla (Vas.)	Markus Lehtola
Marika Sorja (PS.)	Jari Laukas

Yhdeksänjäsenisen liikuntajaoston puheenjohtajana on Heimo Laaksonen. Liikuntajaosto kokoontui vuonna 2020 seitsemän kertaa ja teki 40 päätöstä. Liikuntajaosto huolehtii liikuntatoimintaan ja liikuntapolitiikan toteuttamiseen tarkoitettujen avustusten jakamiseen liittyvistä tehtävistä. Jaosto antaa lausunnon toimialalautakunnalle tulosbudjetista ja toimintasuunnitelmasta.

Liikuntajaosto myönsi keväällä toiminta-avustuksia, tilankäyttöavustuksia sekä muiden liikuntaa edistävien yhdistysten avustuksia. Helsinki-päivänä palkittiin helsinkiläisurheilijoita liikuntajaoston päätöksen mukaisesti. Syksyllä liikuntajaosto myönsi liikunnan laitosavustukset vuodelle 2021. Liikuntajaosto jakoi korona-avustuksia, joiden tarkoituksena on lievittää koronaviruspandemian seurauksena liikuntaseuroille aiheutuneita taloudellisia menetyksiä, turvata liikuntaseurojen toimintakykyä poikkeustilanteessa ja toteuttaa Helsingin kaupungin strategian tavoitteita lasten, nuorten tai perheiden harrastustoiminnan edistämiseksi. Koronapandemiaan liittyen myönnettiin myös kohdennettua toiminta-avustusta liikuntaseuroille koulujen liikuntasalien sulkemisesta aiheutuneisiin taloudellisiin ja toiminnallisiin haasteisiin vuonna 2020.

Nuorisajaosto

Jäsen	Varajäsen
Pauliina Saares (Vihr.) pj.	Juho Heikkilä
Riina Kasurinen (Kok.)	Konsta Nupponen
Sebastian Franckehaeuser (Kok.)	Helena Kantola
Dennis Hamro-Drotz (Kok.)	Nina Sillantaka
Bicca Olin (Vihr)	Lukas Korpelainen
Otto Kongäs (SDP) varapj.	Riku Vainio
Kalle Polkutie (Vas.)	Heta Hölttä
Teppo Marttinen (PS)	Selma Mäkitalo
Pazilaiti Simayijiang (FP)	Tintti Laiho

Yhdeksänjäsenisen nuorisajaoston puheenjohtajana on Pauliina Saares. Nuorisajaosto koontui vuonna 2020 kuusi kertaa ja teki 28 päätöstä. Nuorisajaosto huolehtii nuorisotyöhön ja nuorisopolitiikan toteuttamiseen tarkoitettujen avustusten jakamiseen liittyvistä tehtävistä sekä seuraa nuorten vaikuttamisjärjestelmän ja nuorten aloiteoikeuden toteutumista kaupungissa. Jaosto antaa lausunnon toimialalautakunnalle tulosbudjetista ja toimintasuunnitelmasta.

Nuorisajaosto myönsi toiminta- ja palkkausavustuksia sekä erillisiä projekti-, leiri- ja starttiavustuksia. Päätöksenteossa nuorisajaosto huomioi koronapandemian aiheuttamat vaikeudet ja rajoitukset yhdistysten leiritoiminnan toteuttamisessa ja muussa avustustoiminnassa, sekä päätti jatkossakin voivansa käyttää harkintaansa yleisten poikkeuksellisten olosuhteiden vallitessa.